گفتوگۆ لەگەڵ بێری وایزڵەر سکرتێری ڕێکخراوی سۆشیالیست ئاکشن لە کەنەدا

گۆشەیەك لە كارو خەباتی بزووتنەوەی سۆشیالیستی لە کەنەدا

گفتوگۆو ئامادەکردنی: گۆران عەبدوڵڵا بەڕێوەبەری ڕۆژنامەی ئەلیکترۆنی دەنگەکان

1- بێری وایزڵەر کێیە؟

بێری وایزڵەر:

من، نووسەر، سەرنووسەر، مامۆستا، سەندیکالیست، خوێندکاری مێژوو، ئاژیتاتۆری دادپەروەری کۆمەڵایەتی، لەسەرووی هەمووی ئەوانەشەوە دامەزرێنەری پارتی شۆڕشگێڕانەی سۆشیالیستیم.
لە تۆرنتۆ لە دایک بوومە لە ساڵی 1953، کوڕی ڕزگار بوویەکی هۆڵۆکۆستی جولەکەکانم، نەوەی ئاوارەکانی دەستی شەڕو سەرکوتم. دژی کۆڵۆنیاڵیزم و داگیرکاریم لە فەڵەستینەوە تا کوردستان و هەموو شوێنێکی تر لەم دونیایە.
حەزم لە مۆسیقای میللییە، لە ئارت – کلاسیک و نوێ، چێشت لێنان لە ماڵەوە، باخەوانی، گەشت و گوزار، وەرزش و ئارەزوویەکی زۆریش بۆ خوێندنەوە. لەگەڵ کۆمپیوتەریش سەرو کارێکم پەیداکردووە، بەڵام خۆم لە ئەلکترۆنیات بە دوور دەگرم، کاری ناو ماڵ، لە بیرکاریش سنووردارم. لەگەڵ هاوسەرە شیرینەکەشمدا سی ساڵمان پێکەوە گوزەراندووە.
نزیکەی پەنجا ساڵم لە تەمەنم لە ناوبزوتنەوەی سۆشیالیستیدا بەڕێکردووە بۆ گۆڕینی بارودۆخی کۆمەڵگا. سەرەتای کارکردنم لە قۆناغی ئامادەییەوە دەستی پێکرد ئەوەش لە هەڵمەتێکەوە بوو لە پێناوی دیموکراتی و مافی خوێندکاران. لەڕێوە دەرگایەکی گەورەتر لەدونیابینی خەباتکردن ئاواڵە بوو، شەڕی ڤێتنام، کۆڵۆنیاڵیزمی نوێ و عەسکەرتارییەت، چەوسانەوەی کرێکاران و جودا خوازی لەسەر بنەمای ڕەنگ و ڕەگەز، بەتاڵانبردنی سەرچاوە سروشتەکان، تا دەگاتە هەڕەشەکانی بۆمبی ئەتۆمی.
کە ئاوڕ دەدەمەوە لە ڕابردووم دڵخۆشم بە کارە ڕێکخراوەکانم: هەر

لە جوڵانەوەکانی خوێندکارانەوە تا وەستانەوە دژ بە کۆڵۆنیالیزم و هاوپشتیکردن لەگەڵ خەباتی ئازادیخوازانەی خەڵک لە ئەمریکای ناوڕاست، یەکێتی مامۆستایان (پاش بیست ساڵ لە لایەن بیروکراتیەتی سەرکوتگەرەوە بەلاڕێدا برا)، گەورەترین و کاریگەرترین بەرەی چەپ لەناو پارتی نیشتمانی دیموکراتی(NDP) لەسەرووی هەموو ئەوانەشەوە هەوڵی بەردەوامم دژ بە زوڵم و ناعەدالەتی و هەروەها بنیاتنانی ڕێکخراوەیەکی شۆڕگێڕانەی سۆشیالیستی لەم وڵاتە کە پەیوەندی هەبێت بە هاوڕێکانی ترمانەوە لە سەرانسەری جیهاندا.

2- کەی و چۆن پەیوەندیت پەیداکرد لەگەڵ مارکسیزمدا؟

بێری وایزڵەر:

پەیوەندێکانی سەردەمی لاوێتیم لەگەڵ بزوتنەوەی خوێندکاران بۆ بەدیموکراتیزەکردنی سیستمی خوێندن، بوو بە مایەی ئەوەی بەشداری بکەم لە خۆپیشاندانەکانی دژی شەڕی ڤێتنام، لێرەشەوە پەیوەندیم پەیدا کرد لەگەڵ گەنجانی دیموکراتی نوێ و لاوانی سۆشیالیست. لە زانکۆی تۆرۆنتۆ ئەندامانی لاوانی دیموکراتی نوێ NDY باسی ئیمپریالیزمیان بۆ کردم، هەرچەندە تێڕوانینەکانیان قەتیس ببوەوە لە سنوری ناسیۆنالیزمی کەنەدیدا.
لە پێشانگەیەکی کتێبدا کە لەلایەن (کۆمەڵەی کاری سۆشیالیستی – LSA)ەوە ڕێکخرابوو، بۆ یەکەمین جار کۆپییەکی (مانیفێستی کۆمۆنیست)م کڕی کە پێشەکێکەی لەلایەن ترۆتسکییەوە نووسرابوو. LSA زۆر بیرکردنەوەی لا درووستکردم لەسەرەتادا وام هەستکرد پارتەکە زۆر ڕەقە و لە تاکتیکدا کۆنسێرڤەتیڤە، پەیوەندیم کرد بە گروپێێکی ڕادیکاڵی قوتابیانەوە ناویان لە خۆیان نابوو (Old Mole)، پاشان ئەندامی کۆمەڵەی مارکسییە شۆڕشگێڕەکان، دوواتریش کۆمەڵەی کرێکارانی شۆڕشگێڕ (Revolutionary Workers League). لە کۆتاییدا LSA (League for Socialist Action) لە کەنەدادا زیاتر ڕۆشن بوو لە هەموو لایەنە چەپەکانیتر .

3- لەو کاتەوەی خۆت بە مارکسی زانیی□و□ تا ئەم کاتە، چۆن دەڕوانیتە مارکسیزم و بزوتنەوەی سۆشیالیستی لە کەنەدا، وە بەچ ئاراستەیەکدا دەڕوا؟

بێری وایزڵەر:

بزووتنەوەی مارکسیزم لە کەنەدا بە شێوەیەکی گشتی باوەشی بە خەباتی ئینتەرناسی□نالیستیدا کردووەو خۆی دەربازکردووە لە

ناسیۆنالیزمی کەنەدی , وەک داکۆکیکەرێکی ئازادی نەتەوەکان خەباتی
کردووە و پشتیوانی کردووە لە خەڵکی ئیندجنس و کیوبەک و فەڵەستین،
هەروەها لایەنگیری خۆشی بۆ چینی کرێکار پیشان داوە. مارکسەکان لە
ڕووی ژمارەوە لە ئێستادا کەمترن لە ساڵەکانی هەفتا و هەشتاکان،
بەڵام دووبارە ڕوو لە گەشەکردنە.
کێشەیەکی سەرەکی لەمەڕدا ڕوبەڕوی شۆڕشگێڕەکان دەبێتەوه ئەوەیە
کەچۆن بکرێت ئەم باوەڕە پراکتکەی ببرێتە ناو جەرگەی چینی کرێکارو
لەوێدا پارتێکی شۆڕشگێڕانە دروستبکرێت.
چارەسەری ئەم کێشەیە بە شێوەیەکی گشتی پەیوەستە بە یەکگرتنەوە،
وە تەجسید کردنی ئەم ڕۆحە لە ناو یەکێتییە کرێکارەکان و ئەو
بنەما کرێکارییەی ناو "پارتی دیموکراتی نوێ". بە کورتی خەباتی
چینایەتی بەرەی چەپ لە هەموو شوێنێک لە پێشڕەوی دایە دژ بە
بیروکراتیەت و چوارچێوەی رابەرایەتەکەی، ئەمەش لە خۆیدا کلیلی
چونە پێشەوەیە. پێویستە بزوتنەوەی مارکسی بەم ئاراستەیەدا بڕوات،
یان هەر لەو دوورە پەرێزییەدا دەمێنێتەوە، لەوەش خراپتر لە
چوارچێوەی ئەکادمییەتدا خۆی قەتیس دەکاتەوە.
من دڵخۆشم بەو سەرهەڵدانە نوێیەی نەو گەنجان دژ بە سەرمایەداری،
کە یەکدەگرێتەوە لەگەڵ ئەو یاخیبوونەی کرێکاران لە بەرانبەر
خاوەنکارەکانیان و بیرۆکراتیەتدا. ئەمە لە خۆیدا دەرگایەکە بۆ
ڕووی دامەزراندنی پارتێکی شۆڕشگێڕدا لە داهاتوویەکی نزیکدا. دژە
کاپیتالیزمی بەتەنها بەس نییە، دەبێت هەر ئەمڕۆ خۆت ڕێکخراو
بکەیت.

4- لە بەشێک لە وەڵامەکەتدا ئاماژەت بە کەمبوونی ژمارەی سۆشیالیستەکان کرد لە ئێستادا لە چاو پێشووتر. ئەو پێشووە کەیە، وە هۆکاری ئەم کەمبوونە بۆچی دەگەڕێتەوە؟

بەڕێی وایزەڵەر:

ئەگەر ئەمە بەراوردێك لە نێوان ئەمڕۆ و ساڵانی شەستەکان و
هەفتاکانی پاش شەڕی جیهانی دووەم بکەین، جیاوازییەکان بە ڕۆشنی
دەبینرێت. بوژانەوەی ئابوری پێشکەوتوو لە وڵاتانی ڕۆژئاوای
سەرمایەداری، هاوتا بوو لەگەڵ فشاری دەوڵەت و بە حاشیەبوونی
چەپی ڕادیکاڵ. سیاسەتی توندو سەرکوتگەرەکانی ستالینیش بوو بە
هۆکاری دابڕانی بەشێکی تر لە کرێکاران لە بزوتنەوەکەی. بەڵام شەڕی
لە ڤێتنام و کەلتوری بەهەدەردان و زیادەخۆری، لە ئاستی جیهاندا
بزوتنەوەیەکی گەنجانی هێنایە دەرەوە، نەک تەنها دژ بە شەڕ،
بەڵکوو دژ بە ڕەیسیزم، سێکسیزم، نادادپەروەری و وێرانکردنی

سروشت. خۆپیشاندانەکانی مانگی مەی ١٩٦٨ی فەرەنسا ئەوەیان نیشانداین، کە خوێندکاران ناتوانن شۆڕشی سۆشیالیستی ئەنجام بدەن بەبێ بوونی پارتێکی جەماوەری مارکسی شۆڕشگێڕ، لەڕەوە چینی کرێکار لە بەرژەوەندییەکانی خۆی دوور دەخرێتەوە لەلایەن سەرکردەی ستالینی و دیموکراتخوازەکانەوە.

لە ناوەڕاستی حەفتاکان و هەشتاکاندا، سەردەمی زێڕینی وەڵاتە سەرمایەدارەکان کۆتایی هات و دەرگای قەیرانەکان کرانەوە. لەڕەوە هێرشەکان دەستپێدەکاتەوە بۆ سەر دەسکەوتە کۆمەڵایەتییەکان و ئەو دەسکەوتانەی چینی کرێکار لە ڕابردوودا بەدەستیان هێنابوو. بە شێوەیەکی بەرچاو هەست بە نەبوونی بەرەکی تەواو لە ڕابەرانی سەندیکاکان و پارتە سیاسییەکان دەکرێت بۆ وەستانەوە بەرانبەر بەو هێرشانەی کە دەکرایە سەر بەرژەوەندییەکانی چینی کرێکار لە لایەن کۆمپانییەکانەوە. خوێندکارانی ڕادیکاڵ بێدەنگبوون لە بەرانبەر کێشە ئابورەکاندا. کرێکارانی ڕادیکاڵیش ڕووبەڕووی کۆسپێک لە بەرگری بوونەوە، تەنانەت فشار خستنە سەریان لەلایەنی بیروکراسییەتی کارەوە. بۆیە ژمارەی سۆشیالیستەکان “کەمبوونەوە” بە بەراورد بە گەشەی دانیشتوان و خواستی بەرگری کرێکاران.

ئەمڕۆ بزووتنەوەی کرێکاری لە حاڵەتی بەرگریدا ماوەتەوە. گۆڕینی ڕابەرانی گەندەڵکار لە بزووتنەوەکەماندا ناکرێت جیابکرێتەوە لە ڕووبەڕووبونەوەمان لەگەڵ چوونەسەرەوەی قەیرانەکانی دەسەڵات، کە خۆیان دەردەخەن لە کێشەکانی ژینگە، چوونەسەری هەڕەشەی شەڕی ئەتۆمی، پلانی دەستگرتنەوەی نەزەکانە، پاوانخوازی دەسەڵات، ئەمانە دەبنە مایەی هاتنە دەرەوەی فاشیزمی نەتەوەیی و ڕەگەز پەرستی و ڕق بوونەوە لە پەناهەندە. قەیشەکی گەورە کەوتەتە نێوان دونیابینی ئەوانەی له دەسەڵاتدان لەگەڵ زۆرینەی کۆمەڵگە لە کرێکاران، ژنان و لاوان کە دژایەتیەکانیان بۆ سیستەمی سەرمایەداری ڕوو لە زیاد بوونە. کاری سۆشیالیستەکان ئەوەیە ئاسۆ و ئامانجێکی ڕۆشن و شۆڕشگێڕانە بخاتە پێش نەوەی نوێ لەکرێکارانی شۆڕشگێڕ. ئامانجمان پەیوەستکردنیان بە ڕیزی کرێکارانی شۆڕشگێڕی جیهانییەوە.

-5 ئێوە ڕێکخراوەیەکی سیاسیتان هەیە بە ناوی کاری سۆشیالیستی، وەکوو گروپێک لە ناو پارتی دیموکراتی نوێ کار دەکەن. کەی ئەم ڕێکخراوەیەتان دامەزراندووە؟ ئەی بۆچی لە ناو ڕێکخراوەیەکی سیاسین و سەربەخۆیانە کاری خۆتان ناکەن؟

بەڕێز وایزەر:

پارتی دیموکراتی نوێ- ی کەنەدی (NDP)، پارتێکی سۆشیال دیموکراتی لاوازە. لە پاش دروستبوونی پارتی کرێکارانی بەریتانیا دروستبوو لە 1961 بە دەستپێشخەری کۆنگرەی کاری کەنەدی و CCF پارتێکی چەپی دیموکراتی کۆمەڵایەتی بوو لە 1933 درووستببوو. زوو زوو هەوڵدەدرێتNDP لە ئاستی هەرێمەکان دەسەڵات بگرێت، بەڵام هەرگیز نەیتوانیوە لە ئاستی فیدراڵدا براوە بێت. چونکە ڕابەرەکانی لاینگیری لە سەرمایەداری و ئیمپریالیزم دەکەن. لەگەڵ ئەوەشدا لەلایەن کرێکارانی پێشڕەوەوە لایەنگیری دەکرێت، ئەوانەی نائومێد بوون لە پارتە گەورە کاپیتالیستەکانی کەنەدا، لیبراڵ و کۆنزەرڤەتیڤ. هیچ پارتێکی تر نییە لەNDP چەپ تربێت. ئەوەی هەیە پارتی کۆمۆنیستی و چەند گروپێکی بچوک لە ترۆتسکەکان و ماوەکان، جیا لەمانە شتێکی تر نییە.
ڕێگریکردن لە چوونە ناو NDP وە بە مانای ڕێگریکردنە لە گفتووگۆکردن لەگەڵ بەشێکی زۆر لە کرێکارانی هۆشیار لە ڕووی چینایەتی و سیاسیەوە لەم وڵاتەدا، ئەوە لە خۆیدا بڕیاری تەریکبونەوەو پچرانی پەیوەندییە.
سۆشیالیست ئاکشن SA هەوڵی بردنە پێشەوەو ڕێکخراوکردنی ناڕەزایەتییە کرێکارییەکان دەکات لە ناو ڕێکخراوە جەماوەرەکاندا لە ئاستی کرێکارانی کەنەدا. هەروەها دەبێت دژایەتی بیروکراتیزم بکەین لە ناو چینەکەماندا و تووڕ هەڵبدرێنە دەرەوە، وە ئەمکارە دەبێت لەگەڵ ڕێکخراوە جەماوەرەکانیشدا ئەنجام بدرێت. ئەوە باوەڕو سیاسەتمانە لە ناو سەندیکاکان و NDP دا.

پەیوەندی کاری ئێمە بە NDP یەوە، وەك بەشداریکردنمانە لە سەندیکا کرێکارەکان، لە بنەرەتدا ستراتیجیەتی ئێمە گەشتنە بە چینی کرێکار و ڕێکخراوە کرێکارەکان. هیچ پەیوەندیەکی ئایدیۆلۆجیمان نییە لەگەڵ سۆشیاڵ دیموکراتدا، ئەوە هەر وازبێنە لە کێشە لاوازەکەی کە بەرجەستە دەبێتەوە لە NDP دا.
ناتوانرێت NDP بگۆڕدرێت، پڕە لەو خاڵە دژانەی سۆشیاڵ دیموکراسی. ئێمە لەوێ کاردەکەین بۆ ئەوەی بەرنامەی گۆڕانێك بەرینە پێشەوە بەهاوبەشی و گفتوگۆ لەگەڵ ئەوکرێکارانەی لە قاعیدەی ئەو حزبە کاردەکەن، کە بەشێوەیەکی خێرا بەرژەوەندییە جۆراو جۆرەکانی قیادەو قاعیدەی ئەم حیزبە لێك دەترازێن و دووردەکەونەوە لەیەکتر. لە هەمان کاتدا دەمەوێت ئەوە بڵێم کەوا کارەکانی SA لەدەرەوەی NDP دایە.
لە ئێستادا SA نوێنەرێکی خۆی بە بەرنامەیەکی سۆشیالیستی ڕۆشنەوە بەشداری پێکردووە لە هەڵبژاردنی شارەوانەکاندا. هەروەها تەقریبەن

ڕۆژانە خۆپیشاندانمان هەیە بۆنمونە دژ بە دەستپێوەگرتنە سەرمایەدارێکانی دۆگ فۆردی پارتی پارێزگاران لە ئۆنتاریۆ.

ئێمە بەشدارین لەو نێتوۆرکە هاوپشتییەی بۆ کوبا و ڤنزوێلا، هەروەها هاوپەیمانی چەپی کیوبەکین بۆ فشار خستنە سەر دەوڵەتی کەنەدا بۆ کشانەوەی وەبەرهێنان و گەمارۆ خستنە سەر دەوڵەتی ڕەگەزپەرستی ئیسرائیل. بەشدارین لە بەرهەڵستکاریکردنی ڕاکێشانی بۆڕییە نەوتێکان بە قازانجی دانیشتوانە سەرەتایەکانی ئەم وڵاتە وەك مافێکی ڕەوای خۆیان. سەرباری ئەوکارانەشمان هەڵدەستین بە پیشاندانی فیلم، بەستنی کۆنفرانس، گێڕانی کۆڕو سیمنار، خوێندنەوەی ئەدەبیاتی کلاسیك لەگەڵ بە چاپگەیاندنی نامیلکەو بڵاوکردنەوەی ڕۆژنامەی سۆشیالست ئاکشن کە ڕۆژنامەیەکی مانگانەیە لە ئاستێکی فراواندا.
تێکەڵاو بوونمان بە ND یاریدەدەرێکی باشە لە ڕووی میدیاییەوە بۆ بڵاوبوونەوەی کارو چالاکێکانمان لەگەڵ جەماوەر و بەرەی چەپدا لە ناو ئەم پارتە، ئیتر ئەمە بەشێکە لەو کارانەمان کە بەدرێژایی ساڵ ئەنجامی دەدەین.

6- بانەری سۆشیالیست ئاکشن-SA وێنەی هەردوو کەسایەتی” لینین ترۆتسکی و ڕۆزا لۆکسمبۆگ”ی کە بەردەوام لە بۆنەکانتاندا ئامادەییان هەیە. دەپرسم بۆچی ئەم دوو کەسایەتییە بوونەتە ئایکۆنی ڕێکخراوەکەتان؟

- بەری وایزڵەر:

ئێمە هیچ ئایکۆنێکمان نییە، ئەگەر ئایکۆن بە مانای سیمبولی ئاینیی بێت، یان ئامانج لێی پەرستن بێت. سەرسام بوونی سۆشیالیستە شۆڕشگێڕەکان بە لینین ترۆتسکی و ڕۆزا لۆکسەمبرگ، دەگەڕێتەوە بۆ بیر و ڕێسا و کارە سیاسیەکانیان کە بەرجەستەیان کردووە.
ئێمە بڕوامان بە سۆشیالیستی زانستی هەیە، بۆچی ڕێز لە کەسانێک نەگرین کە توانیویانە نەخشە ڕێگای ڕزگاری کۆمەڵایەتی چینی کرێکاری جیهانی دابنێن؟
هەروەها هاوشانی لینین، ترۆتسکی گەورەترین مارکسیستی سەدەی بیست بوو. ئەو فۆرمۆڵەی ستراتیجیەتی شۆڕشی بەردەوامی داهێنا. کە نیشانی دەدا، سەرمایەداری و باڵی لیبراڵ بەرژوازی هیچ ڕێگا چارەیەکیان پێ نییە بۆ کۆتایی هێنان بە ستەمی سەرمایەداری.

ترۆتسکی پەیوەندی کرد بە پارتی بەلشەفیکەوە، وە بەشداری کرد لە

سەرکەوتنی شۆڕشی ئۆکتۆبەر لە ساڵی 1917، سوپای سوری دامەزراندو سەرکەوتووانە ڕێگری کرد لەهاتنە ژوورەوەو دەستێوەردانی سوپای دەرەکی و جەنەراڵە سپییەکان. ڕابەری ناوەندی کۆنگرەی نێونەتەوەیی کۆمۆنیستەکان بوو لە ساڵەکانی یەکەمدا. شەڕی سەرەتاکانی سەرهەڵدانی بیروکراتییەتی ستالینی کرد لەگەڵ تێڕوانینە کۆنەپەرستەکانی لە دامەزراندنی “سۆشیالیزم لە یەک وڵاتدا”، زۆر بەڕۆشنی و ڕاشکاوانە دەستنیشانی سەرهەڵدانی فاشیزمی کردو چۆنیەتی وەستانەوە لە بەرانبەریدا. بۆیە باڵی چەپی ئۆپزسیۆنی درووست کرد لەگەڵ کۆنگرەی چوارەمی ئینتەرناسیۆناڵ بۆ درێژە دان بە هێڵی مارکسیزمی شۆڕشگێڕ کە تا ئەمڕۆش درێژەی هەیە.

ڕۆزا لۆکسەمبۆرگ شۆڕشگێڕێکی ئینتەرناسیۆنالیستی ناسراوە. بەڕۆشنی ڕیشەی مادی ئسڵاحخوازەکانی ڕۆشنکردەوە، شوناسی ئەوانەی ناساند کە خیانەتیان لە چینی کرێکار کرد بۆ وەدەستهێنانی کورسی پەرلەمانی و خۆیان دایە دەست شەڕی کۆمەڵکوژەکانەوە. پێداگری دەکرد لەسەر خەباتی جەماوەری بۆ گۆڕینی سیستمی سەرمایەداری بە سۆشیالیزم کە تیایدا چینی کرێکار ڕاستەوخۆ جڵەوی دەسەڵات دەگرێتە دەست. ڕۆزا دامەزرێنەری پەیوەندی سپارتاکۆسەکان و پارتی کۆمۆنیستی ئەڵمانیا بوو، وە سەرسەختانە بەرگری لە شۆڕشی ڕوسیا دەکرد لەدژی ئسڵاح خوازەکان و چەپی پەڕگیر.

سۆشیالیست ئاکشن بڕوای وایە، لێنن ترۆتسکی و ڕۆزا لۆکسەمبۆرگ دوو کەسایەتی زۆر ئازا و ڕۆشن بوون، وە خاوەنی درکی تایبەت بوون بە بارودۆخی سەردەمی خۆیان. بۆیە بۆ ئێمە گرنگە لێیانەوە فێربین، لەوەش گرنگتر ئێمە دەتوانین لەو ئایدیاو میتۆدە فکریانەی ئەوان کە زادەی سۆشیالیزمی زانستین و لە ڕۆژگاری خۆیاندا پێشکەشیان بە چینی کرێکار کرد سودمەندبین، چونکە دونیای ئەمڕۆمان درێژ کراوەی هەمان دونیای دوێنێیە و خراپتریش. بۆیە ئێمە پێویستیمان بەوزانستە سیاسییە هەیە بۆ وەستانەوە بەرانبەر بەو کارەساتانەی ڕووبەڕووی بەشەرییەت دەبێتەوە خراپتر لە هەموو سەردەمەکانی تر.

7- لە کەنەدا چەندین گروپ و ڕێکخراوەی چەپ هەیە، کە چی حزبێك نییە هەموویان کۆبکاتەوە. بۆچی چەپ یەکگرتوونین؟

بەری وایزڵەر:

پێگەی چەپ لەکەنەدا، بەبەراورد بەهاوڕێبازەکانی لە ئەمریکا زۆر باشترە، لاوازە لەگەڵ ئەوەشدا لە کەناردایە. ئەمەش لە هەنگاوی

یەکەمدا دەگەڕێتەوە بۆ لاوازی هۆشیاری چینایەتی و خەباتی چینایەتی. ئەم لاوازییە لە بنەڕەتدا دەگەڕێتەوە بۆ کۆمەڵێك هۆکار کە پەیوەندە بە دامودەزگاکانی ئەم وڵاتەوە.

چینی دەسەڵاتداری کەنەدی سوودمەندن لە دەستبەسەراگرتنی سەروەتی نیوەی کیشوەری باکور، ئەو ئاسانکارییەشیان بۆ دەستەبەر بوو لە ڕێی جینۆساید کردنی دانیشتوانە سەرەتاییەکانی ئەو ناوچانەوە لە ڕێی بە کۆیلەکردن و سەرکوتکردنیان، ئەوەش بوو بە بنەمایەك بۆ خوڵقاندنی ئیستعماری کەنەدی. توانرا هاتنی شەپۆلە یەك لەدوای یەکەکانی پەنابەران بە حەقدەستێکی کەمەوە، پەیوەست بکرێن بەم سیستمەوە لەڕێگای دەستڕاگەشتنیان بەم سامانە نوێیەی کەنەدا، بەیارمەتی بانکە ئیمپریالێکانی کەنەداو و کارگەکانی دەرهێنانی کانزایەکان و دەزگا وەبەرهێنانەکانی تر.

هەرچۆنێکبێت سەرباری ئەم هێزە مادییە، کرێکار بە ڕێژەی ٣٢% ڕێکخراوە، لە ئەمریکا بە ڕێژەی ١٢%. تەنها پشتیوانیکەری لە کیشوەری ئەمریکای باکوردا پارتێکی کرێکاری جەماوەرییە (هەرچەندە پەرلەمانی و ڕیفۆرمیستیشە). بەشێوەیەکی گشتی ئەحزابە بچوکە چەپەکان، تاکتیکە سیاسی ومیتۆدە جیاوازەکانیان لەشێوەی جیاوازی لە بەرانبەر یەکتردا زەقدەکەنەوە، ئەمەش تایبەتمەندی چەپە لە هەموو شوێنەکان.

مێژووی ئینشقاقات لە نێوان مارکسیزمی شۆڕشگێڕ یان ترۆتسکییزم لە بەرانبەر سۆشیال دیموکراسی، ستالینیزم، ئەنارکیزم و هەموو ئەم بەشانە لە چەپی کەنەدیدا بوونیان هەیە.

چەپ یەکگرتوو نییە، چونکە جیاوازی لە نێوان خەباتی سیاسی چینایەتی و هەروەها سیاسەتی هاوکاریکردنی چینایەتی هەیە، وەوەش ناکرێت وەلابنرێت.

ئەوەی کاری سۆشیالیست ئاکشن (SA) جیادەکاتەوە لەوانی تر ئەوەیە کەوا درێژە پێدەری مێژوویی مارکسیزمە لە کەنەدا، لە سەرەتای بیستەکانی سەدەی ڕابردووەوە تا وەکووئێستا، پابەندبوونی SA بە کاری سەربەخۆی سیاسیانەی چینی کرێکار لە ئەحزابە بۆرژوازییەکان و دەوڵەت، هەروەها پێداگرتن لەسەر کاری بەکۆمەڵ، بەرەی یەکگرتوو، شۆڕشی بەردەوام و دیموکراتیەتی کرێکاری بووە.

تەنانەت لە ناوەندی یاخیبونی شۆڕشگێڕانەشدا، ئەوکاتەی چەپەکان لەیەك بەرەی خەباتدان، ئەگەر بۆچین جیاوازێکان نەماون ئەوە کارێکی نەکردەیە. یەکگرتنی هەڕەمەکیانەی چەپ، لە چوار چێوەی یەك حزبدا، جیاوازی سیاسی لەگەڵ خۆیدا دێنێتە پێشەوە. ئەمەش وادەکات

لەگەڵ دەرکەوتنی یەکەمین جیاوازی ببێتە مایەی لەبەر یەك هەڵوەشانەوە، ئەمەش لە خۆیدا دەبێتە هۆکاری وەڕەزی ئەندامان و لایەنگرانی حزبەکە.
باشترین ڕێگا بۆ داڕشتنی یەکگرتنێکی ئسوڵی، لە ڕێگای دروستکردنی دیالۆگێکی کراوەی و هاوکاری سیاسی لە چوارچێوەی ئەوکارانەی کە لەڕووی پراکتیکەوە هاوڕان لەسەر بە ئەنجامگەیاندنی، جگە لەوەش پاڵپشتیکردن و بەهێزکردنی دیموکراتیەتی ناوخۆیی.

8- سۆشیالیزم لەیەك وڵاتدا، لە بەرانبەردا شۆڕشی بەردەوام. ئایا ئەمە دوو ستراتیجیەتی جیاوازە و ڕەنگدانەوەی بەرژەوەندی چینایەتی جیاوازە، یان تەنها تاکتیکی جیاوازە بۆ گەشتن بە هەمان ئامانج؟

بێری وایزڵەر:

سۆشیالیزم لەیەک وڵاتدا نەک تەنها مەحاڵە، بەڵکو پاساو هێنانەوەیە بۆ بە بیروکراتیکردنی سیستەمەکە، بۆ ئەوەی لەو ڕێیەوە خەباتی چینی کرێکار قەتیس بکاتەوە بۆ بەکارهێنانیان لەپێوەندییە دپلۆماسییەکاندا لەگەڵ سەرانی سەرمایەداری لە هەموو وڵاتانی تر، لەژێر ناوی نەبوونی و هەلومەرجی مەوزوعیانە بۆ گەیشتن بە سۆشیالیزم. لایەنگرانی قۆناغ بە قۆناغ بەرژەوەندییەکانی چینی کرێکار بە شێوەیەکی ناپاکانە دەخەنە خزمەت هاوپەیمانێکانیانەوە لەگەڵ بۆرژوا لیبراڵەکان و نەتەوەچێکان، کەلەخۆیدا خەریکی خۆڕێکخستنن بۆ پاشەکشەپێکردنی ڕێکخراوە کرێکارییەکان.
ستراتیجیەتی شۆڕشی بەردەوام ڕەتیدەکاتەوە چینی کرێکار بچێتە هاوپەیمانی سیاسییەوە لەگەڵ لایەنە مالیی و دەزگا دەوڵەتێکانەوە. ئەمە بەمانای ئەوە نایەت، ئێمە نەجەنگین بۆ ڕیفۆرم و داواکارییە دیموکراتییەکان، یان تێناکۆشین بۆ گۆڕان بەدوای هاوپەیمانیدا سەبارەت بە بابەتێکی دیاریکراو. لە ئەنجامی ئەم کارە، ترۆتسکیەکان دۆزەکە و داخوازیەکان لێك گرێدەدەن لە پێناوی شۆڕشی سۆشیالیستیدا، خەباتکردن لە پێناوی بەدەستەوە گرتنی دەسەڵات لەلایەن چینی کرێکارەوەو ڕێکخستنی خەڵکی زەحمەتکێش لە ژێر ڕابەرایەتی پارتێکی شۆڕشگێڕدا کەدەتوانێت هێزەکان یەکبخات و ڕابەرایەتییان بکات بۆ سەرکەوتن بەسەر کەمینەی سەرمایەداریدا.

9- بەشێوەیەکی گشتی، چەپی ڕۆژئاوا موخالەفەتی بەئیسلامی سیاسی نییە. لەزۆر کەیسدا چەپ لە ژێر ناوی دژە ئیمپریالیستی و دژە ڕەیسیزم کاری هاوبەش دەکات لەگەڵ ئەو گروپانە کە هەڵگری فیکری ئیسلامی سیاسین. بەڕای ئێوە هۆکاری ئەمە چییە؟

- بێری وایزڵەر:

وەکو ل□س□ر□و□ ئاماژەم پێکرد سۆشیالستەکان تێدەکۆشن بۆ کاری هاوبەش لەگەڵ هەموو مەیلو ڕەوتێك، تەنانەت ئەوانەی لە دەرەوەی بزوتنەوەی کرێکاریدان لە پێناوی وەدەستهـێنانی داخوازییەکی تایبەتدا، ئەمەش بەمەبەستی بەهێزکردنی پێگەی بزوتنەوەی کرێکاری دێت لە هەموو شوێنێك لە پێناوی گەشتن بەدەسەڵات.
کەواتە بەرپرسیارێتی بنەڕەتی ئێمە لە ئاستی ناوخۆدا دژایەتی کردنی دەسەڵاتی دژ بە چینی کرێکار، لە ئاستی جیهانیشدا پشتیوانیکردنی بزووتنەوەی کرێکاری و جەماوەری دژ بە ئیمپریالیزم بە کاری خۆمان دەزانین بەتایبەت ئیمپریالیزمی کەنەدی.
باشترین ڕێگە بۆ تێکشکاندنی وەهمی دینی و شوێن کەوتنی دەسەڵاتی ئاینی دەستنانە گەردنی ئیمپریالیزمە.
ئیسلامی سیاسی بیانوی دەستی ئیمپریالیزمە بۆ دەخاڵەتکردن. خنکاندنی ئیمپریالیزم لە خۆیدا ڕێگرتنە لە گەشەی ئایینی، دژە ژنی، دژە هاوڕەگەزبوون و زۆرێکی تر لە کاری نەشیاو کە ئیستعمار و سەرمایداری پروپاگەندەی بۆ دەکەن.

ئەو بەشەی چەپ کە خۆی سەرقاڵی دژایەتیکردنی ئیسلامی سیاسی دەکات لە ڕۆژئاوا، ئەبێتە دەستکەلای دەسەڵاتدارانی سەرمایەداری لە ڕۆژئاوا، وە پشتدەکاتە دژایەتیکردنی ئیمپریالیزم و کرێکارانی پێشڕەو لە وڵاتگەلێکی وەك کەنەدا.
ئێمە بە دەسەڵاتدارانی ئۆتاوا دەڵێین نا بۆ بایکۆتکردنی ئێران، کە ڕاستەوخۆ پەیوەستە بە پشتیوانیکردنی زایۆنیزم و دەوڵەتی ڕەگەز پەرستی ئیسرائیلەوە، بە جەستن ترودۆ دەڵێن دەستێوەردانتان ڕاگرن لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست وئەفریقا.
چینی کرێکار هەرەس دێنێ بەدەسەڵاتداری کۆنەپەرست لەڕۆژهەڵات لە ڕێگای دەستکۆتاکردنی هەژمونی ڕۆژئاوا لەسەر ئابوری و دامەزراوە جەماوەرێکانی ڕۆژهەڵات.

10- بایەخدان بە کارڵ مارکس لەمڕۆدا لە لایەن خەڵکەوە نیشانەی زیندویی فکری مارکسیەتە، لەو کاتەی شەرعیەتی سەرمایەداری کەوتۆتە ژێر پرسیارەوە، ئایا هاوڕان لەمەدا؟

بێری وایزڵەر:

بەڵێ هاوڕام. سەرمایەداری ئەمڕۆ لەسەر ئاستی جیهان زەحمەتە بتوانێت ئەو چاکسازی و دانی مافانەی لە ڕابردوودا کردوونی و لەو

ڕێیەوە شەرعیەتی وەرگرتبوو دووبارە بیانکاتەوە. ئەم سیستمە لەمڕۆدا لە ژێر باری قەرزێکی زۆر دایە.
سەرمایەداری لەمڕۆدا لەسەر کۆمەڵێك قەیران ژیان دەکات، لە هەر کاتێکدا قابیل بە تەقینەوەیە بە هەمان شێوەی ساڵی ٢٠٠٧. کێشە ئنقایەرمەنت بە شێوەیەکی ترسناك لە ئارادایە کە لە ڕێیی گۆڕینی ئاوهەواوە دەکرێت کێشەی گەورە ڕووبدات، کۆچی ملیۆنی خەڵك و شەڕ لەسەر سەرچاوە مادێکان بە هۆکاری ئەمسیستمە جیهانییە فاشیلەوە.
دەبێ چی بکرێت؟
ئەوەی گرنگە بکرێت بیری مارکسی ببرێتە ناو شوێنە سەرەکییەکانی چینی کرێکاران و لەوێش جەنگ لە پێناوی بەدەستەوە گرتنی ڕابەرایەتی بکرێت بەو پێیەی تواناوە سود لە تاکتیکەکان و پێکهێنانی بەرەی یەکگرتوو وەربگیرێت، لەو ڕێیەشەوە پارتێکی سۆشیالیستی شۆڕشگێڕانە درووست بکرێت.

11- مارکس مەبەستی لە ناکۆکییەکانی سەرمایەداری چییە؟

بەری وایزڵەر:

ناکۆکی بنچینەیی ئەوەیە کە لە نێوان سروشتی کۆمەڵایەتیی بەرهەمهێنان و مڵکییەتی تایبەت بۆ ئامرازەکانی بەرهەمهێنان، ئەنجامەکەشی دروستکردنی پاشماوەی زۆر، وێرانکردنی سروشت، پەنابردنە بەر سەرکوت بۆ درێژەدان بەم سیستمە ناعاقڵانی و زەهراوییە.
تاکە ڕێگە بۆچارەسەری ناکۆکیەکان لە ناوەڕۆکی سەرمایەداریدا، بەگشتی کردنەوەی ئامرازەکانی بەرهەمهێنان و بە کۆمەڵایەتی کردنەوەیەتی. بنیاتنانی ئابورییەکی دیموکراتیانە لە سەر بنەمای: بەرهەم لە پێناوی پێویستییەکانماندا و گونجانی لەگەڵ سروشتدا.
وەکوو ئەوەی کارڵ مارکس ئەم قسەی بەناوبانگەی کرد “تاکو ئێستا فەیلەسوفەکان دونیایان شیکردۆتەوە، بەڵام قسە لەسەر گۆڕینیەتی” هەروەها لیۆن ترۆتسکی لە وتەیەکی بەناوبانگی خۆیدا دەڵێت: “ بارودخی سیاسی جیهان بە شێوەیەکی گشتی و تایبەت لە ڕێی قەیرانە مێژوویەکانیەوە دەناسرێتەوە کە لەلایەن پرۆلیتاریاوە ڕابەرایەتی دەکرێت.”

12- کەنەدا وڵاتێکی فرە کەلتورو نەتەوەیە، زۆر لە گروپ و حزبی سۆشیالیستی وڵاتەکانی تر دەبینین لێرە، ئایا هیچ بەشداریەکی چالاکانەیان هەیە لەگەڵ بزووتنەوەی کرێکاری و سۆشیالیستی ئەم وڵاتە چ وەك حزب و گروپ بێت یان تاك؟

بێڕی وایزڵەر:

دەشێت چینی کرێکار لەکەنەدا زۆرترین تێکەڵە بێت لە ڕووی نەتەوەیی و کەلتورییەوە لە هەموو جیهاندا. خاوەنکارەکان حەزیان بەم تێکەڵەیە هەیە کە دەتوانن لە ڕێیەوە ئیستغلالی کرێکارانی پەنابەر بکەن بەدانی کرێی کەمتر لە لایەنی کەمی کرێ، تەنانەت جاری وا هەیە هەر نایاندەنێ، هەروەها بە ڕوحیەتێکی توندڕەوانەی جودا خوازییەوە ساردیان دەکەنەوە لە ڕێکخراوبون بۆ بەرگریکردن لە مافەکانیان.
لەهەمان کاتدا چەپ دەتوانێت سوودمەند بێت لە ئەزموونی خەباتی چینایەتی کە بەشێك لە کرێکارەکان لە شوێنی پێشوتریان هەیان بووە. بەشداریکردن لە خەباتی چینایەتی و سۆشیالیستی لە کەنەدا وەکوو ئەرکێك دەکەوێتە سەر شانی هەڵسوڕاوانی پەنابەرانی سۆشیالیستی، بەهەمان شێوەش ئەرکی ئێمەیە پێشوازی لە سۆشیالیستەکان بکەین و بێنە ڕیزمانەوە.
بەتەنها لە ڕێگەی بەشدارییەکی چالاکانە لە سەندیکاکاندا، لەگەڵ هەڵمەتی دادپەروەرانەی کۆمەڵایەتی، دامەزراندنی پارتێکی شۆڕشگێڕانە کە ڕەگی لە ناو خەباتی چینایەتیدا بێت لەو وڵاتەی کە ئێستا تێیدا دەژین، کرێکارانی سۆشیالیست دەتوانن بەهرەمەندبن لە بەدەستەێنانی هەلی گۆڕانکاری پۆزەتیڤانە لێرەو هەر ئێستا. دەرگامان ئاواڵەیە. پێوەمان پەیوەستبن!

13- وەك کەسایەتی و ڕۆشنبیرێکی چەپ، بەڕای ئێوە جگە لەسەرچاوە کلاسیکێکانی مارکس چ نووسەر و گۆڤار و ڕۆژنامەیەکت پێباشە دەستی بۆ ببرێت بۆ خوێندنەوە؟

بێڕی وایزڵەر:

دەتوانم پێشنیاری زۆر کتێب بکەم. لە کتێبەکانی ڤلادیمێر لینینەوە بە تایبەت سەبارەت بە ئیمپریالیزم، کێشەی نەتەوایەتی، دەوڵەت، دامەزراندنی پارتی شۆڕشگێڕانە. لیۆن ترۆتسکی ستراتیجیەتی شۆڕشی بەردەوام، مێژوی (شۆڕشی ڕوسیا، ڕابونی ستالین)، هونەر و شۆڕش، خەبات دژی فاشیزم لە ئەڵمانیا و بەرنامەی گواستنەوە.
سەربارەی ئەم کتێبانەش پێشنیار دەکەم: جەیمس پ. کانون١، ئیرنست ماندڵ٢، کلارا زتکین (دژایەتیکردنی فاشیزم)، ڕۆزا لۆکسمبورگ (خۆپیشاندانی جەماوەری، ڕەخنەکانی لە ڕیفراندۆم، هەروەها نامیلکەکانی ٣)، ڤیکتۆر سێرج٤، فیدڵ کاسترۆ و چ گیڤارا.
ژمارەیەك نووسەری کەنەدی هەن هانتان دەدەم بۆ خوێندنەوەیان، لە کلاسیکەکان: بنیاتنانی کەنەدا، یەکتییەکی نابەرابەر نووسەر ستانڵی

ڕایەرسن٥، لەسەردەمی دوواتریش کارەکانی ئیرنست تیت٦ (چالاکی شۆڕشگێڕانە لە پەنجاکان و شەستەکان)، ڕۆس دێسن٧ "هێزو کێشەی سەندیکاکان"، کتێبەکانی جێن ڕیدێ ٨ " هەر نۆ بەشەکەی لە بابەتی کۆمۆنیستی نێونەتەوەیی"، لە نووسەرە نوێیەکانیش: فرانسوا مۆرۆ٩، بریت سمایڵی١٠، جودی ڕیبیك١١، ریتشارد فیدلر١٢ و جێ فلیکسر١٣. هەروەها پێشنیاری خوێندنەوەی ئەو بەرنامەو لێکۆڵینەوانە دەکەم کە سەبارەت بە سۆشیالیزم ئەنجام دراون لەوەو پێش، بابەتەکانی کاری سۆشیالیستی ١٤، پەیوەندی کرێکارانی شۆڕشگێڕ١٥. نۆ کتێبەکەی ئیڤ ئەنجڵەر١٦ کە لە ئێستادا بابەتگەلێکی گەرمن کە بەدرێژی ڕەخنە لە ئیمپریالیزمی کەنەدا دەگرێت، هەروەها کارەکانی ئیان ئەنگس١٧ " بەلاشیفە کەنەدێکان، ڕۆبەڕوی ئەنثروپوسیب١٨- Anthropocene، سەوزێکی مەیلەو سوور١٩.

14- ئایا شتێکی تر هەیە کە پێویست دەکات بووترێت لێرەدا؟

بۆڕی وایزڵێر:

ڕێگام پێبدەن بە کورتی باسێکی هەڵمەتەکانی کاری سۆشیالیستی بکەم. دونیا لەسەر ئاگرە، لە کالیفۆرنیاوە تا برتش کۆلۆمبیا. لە دەشتایەکانەوە تا باکوری ئۆنتاریۆ، تا سوید، یۆنان و تا دەگاتە ئەریقا و لەوێشەوە ئاسیا، بکەریش کەمپانیا سەرمایەدارەکانە. بۆ وەڵامدانەوە بەم بارودۆخە، ئەوە تەنها سۆشیالیزمە کە دەتوانت سروشت و کۆمەڵگە لەم بارو دۆخە ڕزگار بکات.
بارودۆخی سیاسیش بە هەمان شێوە لە بارودۆخێکی پڕکێشمەکێشدایە، کرێکاران بە ڕێگای جیاواز لە هەوڵی وەڵامدانەوەن بەم سیستمە جیهانییە پڕ لە قەیرانە ناجێگیرە.
قوتوبەندییە سیاسیەکان بە ئاشکرا دەبینرێن. هەڵبژاردنی هەرێمیەکانی برتش کۆلۆمبیا وئۆنتاریۆ و کیبەکو نیو برۆنزویك ئەمە پشتڕاستدەکەنەوە. پارتی لیبراڵ لە ئۆنتاریۆ توشی شکستێکی گەورە هات و پارتی کۆنسەرڤەتیڤی ڕاستی توندڕەو بە ڕابەرایەتی دۆگ فۆرد لە ٦٠% کورسیەکانی بەدەستهێنا ......
بەڵام بە شێوەیەکی فەرمی NDP نوێنەرایەتی بەرەی ئۆپزسیۆن دەکات لە ئۆنتاریۆ کە بەدەنەی ئەو حیزبە زیاتر لە کرێکاران و چەپ پێکدێت.

لە کیوبەك پارتی پارێزگارانی دژ بە ئیسلام و پەنابەرانی عەرەب و هاوکاری داهاتوی کیوبەك زۆرینەی کورسیەکانی پەرلەمانیان لەو هەرێمە بەدەستهێناوە لە هەڵبژاردنەکانی ئۆکتۆبەری ئەمساڵدا.

بەڵام هاوپشتی کیوبەك کە پارتێکی پۆپۆلیستییە و دژ بە تەقەشوف و لایەنگری دەسەڵاتە بۆ جاری سێیەمە دەنگەکانی دەکەوێتە دواوەی دەنگەکانی لیبراڵ، کە پێشتر چەندین جار لە هاوشانی پارتی بلۆك کیوبەکوای بۆرژوازی کورسێکانی دەسەڵاتی بەشدەکرد کە لە دەیەی ڕابردودا چەندین جار گەشتنە دەسەڵات.

لە بەری چەپی هەرێمی برتش کۆلۆمبیا (BC)، (NDP) توانیتی شکست بە پارتی لیبراڵ بهێنێت لە ٢٠١٧ و بە هاوکاری سێ لە پارتە سەوزەکان توانرا حکومەت پێکبهێنرێت.

لە چوار چێوەیەکی بچوکیشدا چەپیش لە گەشەدایە. کاری سۆشیالیستی لە چوار ساڵی ڕابردوودا دوو بەرابەر بووە. ئێمە (SA) لە ١٢ شاری ٦ ناوچەی کات جیاوازدا ئامادەییمان هەیە.

توانیمان گەشەبکەین لە ڕێی بەشداریمان لە بزوتنەوەکانی کرێکاریدا، لە پێگە کرێکارێکانی (NDP) دا. لە دژی دەستێوەردانەکای ئیمپریالیزم لە ڤنزوێڵا، فەڵەستین، سوریا و ئاسیا و تادەگاتە ئەفریقا.

ئەوەی ترۆتسکی پێش هەشتا ساڵ وتی بۆ هیچ کورت بینییەك هەمووی تەواوە. سەرەکیترین قەیران لە دونیای هاوچەرخدا، قەیرانی ڕابەرایەتی پرۆلیتاریایە. ئەرك و کاری هەڵسوڕاوانی کرێکاری و لایەنگرانیان، دەبێت هەموو هەوڵەکانیان بخەنەگڕ بۆ چارەسەرکردنی ئەم قەیرانە لە ڕێگەی کۆشش و خەباتکردن بۆ ڕزگارکردنی چینی کرێکار لەو کۆتو بەندە بیورکراتیانەی کە بۆتە ڕێگر لە پێش هاوکاری و یەك ڕیزی چینەکەدا.

ئێمە هەر ئێستا توانیمان زیاتر لە پەنجا کرێکار، لە باڵی چەپی حەوت سەندیکای کرێکاریی جیاواز لە کۆنفرانسێکدا کۆبکەینەوە لە سپتامبەری ٢٩ دا، بە مەبەستی کارکردن بۆ بەستانی کۆنگرەیەکی دەستبەجێی کرێکارانی ئۆنتاریۆ و یەکڕیز بوون بۆ داڕشتنی مانگرتنی گشتی، بۆ پوچەڵکردنەوەی ئەجندا دژە کرێکارێکانی داگ فۆردی پارتی پارێزگاران. ئەنجومەنی کرێکارانی تۆرۆنتۆ چووە پشتی داواکەمان بۆ بەستنی کۆنگرەیەکی بەپەلە لەو بارەوە.

لە مێژوی ٢٥ ساڵەی کاری سۆشیالیست ئاکشندا یەکەمین جارە بەشداری دەکەین لە هەڵبژاردنەکانی شارەوانی تۆرۆنتۆدا لە هەڵبژاردنەکانی ٢٢ی ئۆکتۆبەردا. ئێمە ڕکابەری NDP مان کرد لەوەی نەیان توانی بە ناوی پارتەکەیانەوە نوێنەریان هەبێت لە هەڵبژاردنەکەدا و لەو بارەوە شکستیان هێنا، بۆیە ئێمە هەوڵی خۆمان ڕاستەوخۆ خستەگڕ بۆ ئەوەی بەرنامەی کرێکاری بەرینە ناو هۆڵی شارەوانی.

چۆن سۆشیالیستەکان ڕوبەڕووی بیروکراتیەتی کۆنسەرڤەتیڤ دەبێتەوە

لەناو سەندیکاکان، بە هەمان شێوەش لە بەرانبەر باڵی ڕاستی NDP دەوەستێتەوە لە ڕێگەی دروستکردنی کوتلەی سۆشیالیستی لەناو ئەو پارتە.

SA دیارترین باڵی ئۆپزسیۆنی چەپە لە کەنەدا. هیچ ناوەندێکی شۆڕشگێڕ ناتوانێت دەورو نەخشی ئەم ڕێکخراوە نەبینێت لە پەیوەند بە کرێکارانەوە.
ئێمە ئەو هاوپەیمانییەمان لەگەڵ سۆشیالیست ئاکشنی ئەمریکا (SA-USA)، هەروەها لەگەڵ هەموو ئەولایەنە نێونەتەوەییە شۆڕشگێڕانە کە لایەنگیریان هەیە بۆ کۆنگرەی ئینتەرناسیۆنالی چوار. ئێمە پێکەوە کۆشش دەکەین بەوەی لە توواناماندابێت دژ بە ڕاوڕوتی دەسەڵاتدرێتی ئیمپریالیزم.
ئێمە شەڕی بۆڕیەکانی نەوت و غاز دەکەین و بەرگری لە مافی دانیشتوانی ڕەسەن و کرێکارانی پەناهەندە دەکەین. بزووتنەوەی ژینگە پارێزی لەم دوایانەدا سەرکەوتنێکی گەورەیان بەدەست هێنا لەوەی لەڕێی دادگای فیدراڵییەوە توانرا ڕێگا لە کەمپانی ترانس ماونتن پایپلاین (Trans Mountain pipeline) بگیرێ کە بۆرییە نەوتێکان هاوتەریبی ئەو بۆڕییانە دەبات کە ٦٤ ساڵ پێش ئێستا لە لایەن کەمپانیای کیندەر مۆرگن (Kinder Morgan) ەوە ڕاکێشراون و لە ئەلبێرتاوە بۆ کەنارەکانی بریتش کۆڵۆمبیا دەڕوات، ئێستا لییك دەکات.

سەرۆك وەزیرانی کەنەدا جەستن ترودۆ بەردەوامە لە پاڵپشتیکردنی ئەو پرۆژەیە و لە لایەکی تریشەوە وا پیشان دەدات کە لایەنگری لە دانیشتوانە سەرەتاییەکانی کەنەدا دەکات. بۆ ئاگاداریشتان ترودۆ گەورەترین تەندەری ناردنە دەرەوەی گازی شلی ئیمزاکرد کە لە ڕێگەی بەندەرەکانی ڕۆژئاواوە بەرەوە بازاڕەکانی ئاسیا بەڕێدەکرێت.
بۆ ڕێگەگرتن لە بڵاوبونەوەی وزە کاربۆنێکان و گۆڕینی بە وزەی سەوز، پێویستە چینی کرێکار لەڵ زووترین کاتدا بێتەمەیدان.
سۆشیالیست ئاکشن هانی کرێکاران دەدات بۆ بەگشتی کردنەوەو دەست بەسەرداگرتنی کەمپانیا گەورەکانی نەوت و گازدا کە دەتوانێت لەو ڕێیەوە هیچ کرێکارێك بۆ کار نەمێنێتەوە. هەروەها ئێمە دژی یەکێتی ئەوروپا و هەموو سیستمە کاپیتالیستێکانی ترین کە سەرچاوەی شەڕو نەهامەتین بۆ چینی کرێکار خەڵکی زەحمەتکێش.

لەو بۆشاییەی کە لە ئاکامی فەشەلی ڕیفۆرمخوازەکانەوە هاتەکایەوە شاهێدی گەشەی سەرکوت و تەنانەت دەرکەوتنی بزوتنەوە فاشستێکانین لە چەشنی ئاسۆی ئاڵتونی (Golden Dawn) ی یۆنانیین. ترۆتسکێکان

سەلماندیان لەڕیزەکانی پێشەوەی ڕووبەڕووبونەوەی باڵی ڕاستدان لەگەڵ بەرگریکردن لە مافە دیموکراتێکان لە ئاستی جیهاندا.

ئێمە دەتوانیین بنیاتنەربین بە پشتبەستنمان بە بیری سۆشیالیزم، بەو مەرجەی یەك خاڵ بە ڕۆشنی لەبەر چاوبگرین: چارەسەر لە ڕێگای هەڵبژاردنەکانەوی نییە، چارەسەر لە ڕێی بازاڕی زاڵمانەی سەرمایەدارییەوە نییە. شۆڕشی کۆمەڵایەتی تاکە چارەسەر بۆ وەڵام دانەوە بەم بارە ناهەموارە، ئەوەش لە ڕێگای دەستگرتن بەسەر سەرچاوە سەرکێکانی بەرهەمهێناندا، وەکئەوەی کۆرێکان کردیان پێش ٥٧ ساڵ، وە داڕشتنی پلانێکی دیموکراتیانە کە بگونجێت لەگەڵ سروشتدا. ئەمە تاکە ڕێگایە کە مرۆڤایەتی بتوانێت لێیەوە درێژە بە ژیان بدات.

ئەمە ئەو کارەیە کە سۆشیالیست ئاکشن بۆی درووست بووە لە کەنەدا. ئێمە بەهەموو توانامانەوە کاردەکەین لە چەندین بواردا. بەردەوام لە هەوڵی پەیوەندی و درووستکردنی گفتووگۆداین لە ئاستی ناوخۆو هێزە شۆڕشگێڕە جیهانێکاندا. ئێمە دەزانین و ئارەزوویەکی بەهێزمان هەیە لەو بارەوەو دڵنیایین سەردەمی ئێمە بەڕێوەیە.

بژی چینی کرێکاری جیهانی، نەمان بۆ بازاڕی ئازاد و نەهامەتێکانی.

بژی خەباتی فیمینیزم و خەبات لە پێناوی ئابورییەکی سۆشیالیستیدا.

کرێکاران بۆ پێشەوە بۆ بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات.

تۆرنتۆ – کەنەدا

٢٠١٨

-______

بۆ زیاتر ئاشنابوون بە ڕێکخراوەی سۆشیالیست ئاکشن و کەسایەتی بێری وایزڵەر کلیکی ئەم لینکانەی خوارەوە بکەن:

/https://www.facebook.com/SocialistActionCanada

/https://socialistaction.ca

” هاڤیبوون ” ناوەندێکی چالاک و

بەخشندە بوو … ئیسماعیل تەنیا

بە گوێرەی بوون و ئاستی چەندایەتی و چۆنایەتی ڕەوەندی کورد لە وڵاتە جۆر بە جۆرەکانی دنیادا، بە دەیان ڕێکخراو و کۆمەڵەو ناوەندو گۆڤارو ڕۆژنامە دامەزراون و درێژەیان بە کارو چالاکییەکانیان داوە… کرۆک و ئامانجی هەمووشیان، خزمەت کردن بووە بە مێژوو و کولتوری کوردی و، کێشە سیاسییە ڕەواکەی. هەر یەکەو لە تێڕوانینی خۆیەوە هەوڵی داوە شتێک بە شتێک بکات. هەندێک لەم دامودەزگاو سەنتەرانە، بە حوکمی نەبوونی توانای ماددی و فکری و مرۆییەوە، نەیانتوانیوە بەردەوام بن و درێژە بە چالاکییەکانیان بدەن، زوو بەزوو، لە چاوان ون بووینە… هەندێکیش لەمانە بەهەی لەهاتوویی و ئارام گرتن و سوور بوون لەسەر درێژە پێدان، توانیویانە بەردەوام بن و خەرمانەکە بە بەرەکەت تر بکەن.

یەکێک لەم ناوەندە چالاک و پڕ لە بەخشانە، کە ڕۆڵێکی ئەکتیڤی لە ناساندن و بەرچاو ڕوونکردنی کوردەکان لەو دەڤەرەی وڵاتدا هەبوو، ” ناوەندی هاڤیبوون بۆ لێکۆڵینەوەو بڵاوکردنەوەی کوردی- بەرلین” بوو.
بەگوێرەی ئەو زانیارییانەی کە لەبەردەستی ئێمەدان و بە بەسەرکردنەوەی ئەم ناوەندە توانیومانە سوودی لێوەربگرین، ئەوەیە کە لەسەرەتادا بە هەوڵ و کۆششی چەند خوێندکارێکی کورد لە (زانکۆی ئازاد)ی بەرلین، لە هاوینی ساڵی ١٩٩٠دا، توانیویانە گروپێکی کوردی لەو خوێندکارە کوردانە پێک بهێنن کە لەم زانکۆیەدا دەیانخوێند… دوای چەند دانیشتن و یەکتر بینین و کۆبوونەوەیەک، توانیویانە (گروپی کاری کوردستانی-کوردستان ئا گە) ڕابگەیەنن.

ئەم گروپە لەساڵی ١٩٩٢دا، هەوڵیانداوە کارو چالاکییەکانیان فراوانتر بکەن و (ئینستیتویەکی کوردۆڵۆژی) لە زانکۆی ناوبراو دابمەزرێنن، بەڵام لەبەر فشاری دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان لەلایەک و، پاراستنی بەرژەوەندییەکانی زانکۆ لە لایەکی ترەوە، ڕوبەڕووی ڕەفزکردن بوونەتەوە… بەتایبەتیش دەوڵەتی تورکیا زۆر هەوڵیداوە بەرپرسانی زانکۆ ڕازی بکات کە ڕەزامەند نەبێت لە پێدانی مۆڵەت بەم گروپە. ئەم نەیارانە، لە هەوڵەکانیاندا سەرکەوتوو بووینە. لەگەڵ وەرگرتنی ئەم ڕەفزەش، هەندێک لە بەرپرسانی زانکۆ ڕێگەیان بەو خوێندکارانە نیشانداوەو پێیانگوتوون: (ئەگەر لەسەرەتادا ئەوە بتوانن چەند سیمینارێک ڕێکبخەن و تیایدا سەرکەوتووبن، ئەوە دەبێتە ڕێخۆشکەرێک بۆ

هاتنەدی خواستەکانتان).

شایانی گوتنە؛ لەم کاتەدا، ژمارەی سەرجەم خوێندکارەکانی ئەم زانکۆیە خۆی لە شەستو پێنج (٦٥٠٠٠) هەزارێک دەدا. بە بەختیاری ئەم گروپە، یەکێک لە ئەندامەکانی سەرەکی (دەزگای خوێندکارانی زانکۆ) بووەو ڕۆڵێکی چاکی بینیوەو، پشتگیری لە بەئەنجام گەیاندنی پڕۆژەکە، کردووە.

هەر لەم کاتەدا، گروپێکی کاری کوردۆلۆژی لە زانکۆی (هامبۆرگ) هەبووەو، لە ئەنجامی پەیوەندی و ڕا گۆڕینەوەدا، توانیویانە یارمەتی گروپەکەی بەرلین بدەن. بە هاوکاری ئەوان، ڕیزە سیمینارێکیان لەسەر دۆزو کولتوری کوردی لە هاوینی ١٩٩٣دا، لە زانکۆی بەرلین سازکردووە. بابەتەکانی ئەم سیمینارانە، لە کتێبی جیا جیاو سەربەخۆدا، بە زمانی ئەڵمانی، چاپکراون و دەنگدانەوەیەکی باشی هەبووە. لەمە بەدواوە، بەهۆی هەوڵە بەردەوامەکانی ئەم گروپە، سەرۆکایەتی زانکۆ لەسەرەتای ساڵی ١٩٩٥دا، ڕەزامەندی لەسەر داواکانیان داوە. لە وەرزی خوێندنی (هاوینی ١٩٩٥و زستانی ١٩٩٥و ١٩٩٦)دا، بە هاوکاری لەگەڵ (بەشی ئەتنۆلۆگی) زانکۆ، چەند سیمینارێکی کوردۆلۆژییان ڕێکخستووەو زانکۆش هەموو مەسروفەکانی گرتەتە ئەستۆی خۆی. بە ئەم سیمینارانەش دەیان پسپۆڕو شارەزاو کوردناسیان، لە وڵاتە جۆربەجۆرەکاندا، بانگهێشت کردووە.

لە ساڵی ١٩٩٨دا، سەرۆکایەتی زانکۆ، خەڵاتی (مارگەریتا برینتانۆ)ی داوەتە گروپی ناوبراو. خەڵاتەکە بەهای بیست هەزار مارکی ئەوکاتی ئەڵمانی بووە. لە ڕۆژانی (٢٩-٣١/گوڵانی ١٩٩٨)دا، بە هاوکاری و پارەی سەرۆکایەتی زانکۆ، توانیویانە گەورەترین کۆنگرەی کوردۆلۆژی لە ئەوروپا ڕێکبخەن و، هەژدە پسپۆڕی کوردۆلۆژی لە وڵاتەکانی جیهاندا، بانگهێشت بکەن.

دوای ئەم کۆنگرەیەو دانوستاندنی بەردەوام، سەرۆکایەتی زانکۆ بڕیاریدا دوو کەس لەم گروپە، بۆ ماوەی دوو ساڵ لە زانکۆ دابمەزرێنن تاوەکو هەوڵبدەن (ئینستیتوتێکی کوردۆلۆژی) دابمەزرێنن. دەزگاکە دامەزرا، شوێنەکەی بریتی بوو لە دوو ژوور. دوای پێنج مانگ توانییان کتێبخانەیەک بە ناوەندەکە بکەنەوە. لە ڕۆژانی (٢٣-٢٥/٩/٢٠٠٠)دا، لەشاری (کاتسەف)، کۆنگرەی (لێکۆڵینەوە لەسەر ژنانی کورد)یان سازکردو، دواتر بابەتە پێشکەشکراوەکان بە زمانی ئەڵمانی لە دوو کتێبدا، وەک زنجیرەی بڵاوکراوەکانی (کوردۆلۆژی)، بڵاوکرانەوە. هەر لە سەرەتادا، چەندین ناوەندو

مامۆستای زانکۆ، دژایەتی ئەم ناوەندەیان دەکرد. بۆیە ناوەندەکە ناچار بوو لەگەڵ (ئینستیتوتا ئەرانستیک) پێکەوە کار بکەن. ئەم ئینستیتوە هەوڵی دەدا تەواوی گروپە کوردییەکە کۆنترۆڵ بکات و چالاکییەکانیان سنووردار بکات، بە بەرژەوەندی ئێران بەکاریان بهێنێت… تا ئەو ئاستەی کە ئامادە نەبوون ناوی پڕۆژەکەش بە (لێکۆڵینەوەی کوردی)، بمێنێتەوە. بۆیە ئەم دوو کەسە کۆتاییان بە چالاکییەکانیان لەگەڵ ناوەندی ناوبراو هێناو لێی دوور کەوتنەوە. بەهۆی ئەم دژایەتی کردنەو گۆڕانکاری لە سەرۆکایەتی زانکۆی بەرلین، لەم کاتەدا، زیانێکی گەورە بەر چالاکییەکانی پڕۆژەی کوردۆلۆژی کەوت.

لە کۆتایی ساڵی (٢٠٠١)دا، بە فەرمی (ناوەندی هاڤیبوون بۆ لێکۆڵینەوەو بڵاوکردنەوەی کوردی) لەلایەن (عەبدولڕەحمان مزوری و موحسین ئەسمان و سالمە جاسم) و بە هاوکاری (د. فەرهاد ئیبراهیم)، دامەزرا. ئەم ناوەندە توانیویانە چەندان سیمینارو کۆنگرەی گرنگ لەسەر پرسەکانی (کولتور، ژن، شانۆ، زمان، مێژوو) سازبکەن و تا سەرەتای ساڵی (٢٠٠٨)یش، توانیویانە چل و هەشت (٤٨) کتێبی هەمەچەشن بە زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئەڵمانی، بڵاوبکەنەوە. لە پاڵ ئەم چالاکیانەشیاندا، تا هاوینی (٢٠٠٨)، توانیویانە بیستو یەک ژمارە لە گۆڤاری (هاڤیبوون) و دوو ژمارە لە گۆڤاری (کوردناسی)، کە گۆڤارێکی تایبەت بوو بە وەرگێڕانی لێکۆڵینەوەکانی بابەتی کوردۆلۆژی بۆ سەر زمانی کوردی و، دوو ژمارە لە گۆڤاری (پێڕ)، گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کورد- ڕۆژئاوای کوردستان لە دەرەوەی وڵات، چاپ و بڵاوبکەنەوە.

گۆڤاری (هاڤیبوون)

ئەم گۆڤارە هەروەک لە پێناسەکەیدا دیارە، گۆڤارێکی تایبەت بووە بە لێکۆڵینەوەی ئەکادیمی وشوێنێکی بەرچاوی هەیە لە بزاڤی ڕۆژنامەگەریی کوردیدا. جگە لە دەستەی بەڕێوەبەرو ستاڤە هەمیشەییەکەی، چەندان پسپۆڕو خاوەن بڕوانامەی ئەکادیمی پشتگیرییان لێکردووەو بابەتەکانیان لەوێدا بڵاوکردۆتەوە. یەکەم ژمارەی لە هاوینی ١٩٩٧دا، بە (١٣٢) لاپەڕەی قەبارە (١٤ جاران ٢٠)سم، بە زمانی کوردی (کرمانجی خواروو و ژوروو- ڕێنووسی ئارامی) دەرچووە. لە پێناسەکەیدا هاتووە: (کۆڤارەکا ڕەوشەنبیری گشتییە ژ پڕۆژی کوردۆلۆگیێ سەر ب کوردستان ئاگ، ئاستا فو ل زانکۆی ئازادا بەرلین دەردکەڤیت).
سەرنڤیسەر: سالمە جاسم.

دەستەکا نڤیسەرا: کەریمێ بیانی، موحسین ئۆسمان، نەجیب بالەیی.
دەرهێنانی هونەری: گوهدار سەلاحەدین.

مانای (هاڤیبوون)

خوالێخۆشبوو (هەژار موکریانی) لە لاپەڕە (٩٤٠)ی فەرهەنگی (هەمبانە بۆرینە)، چاپی یەکەم، تاران، ١٣٦٩دا دەنووسێت: (هاڤی: نامۆ، غەوارە، بێگانە، غەریبە). کەواتە: هاڤیبوون بە مانای نامۆبوون، ئاوارەبوون دێت.

قەبارەو کاتی دەرچوونی

هەموو ژمارەکانی لە کاتی دیاریکراودا دەرنەچووینەو، ژمارەی لاپەڕەو قەبارەکانیشیان چەسپاو نەگۆڕ نەبووە. لەبەر گەلێک هۆکار نەتوانراوە مانگانە یان وەرزانە، ژمارەکانی بڵاوبکاتەوە. جیاوازییەکی زۆر لە نێوان کاتی ژمارە بڵاوکراوەکان دەبینرێت. بۆ نموونە؛ لە ساڵی ١٩٩٧دا تەنها یەک ژمارە دەرچووە. لەساڵی ١٩٩٩دا، تەنها دوو ژمارە دەرچووە. لە ساڵانی (٢٠٠٠)، دوو ژمارە لە یەک بەرگ و (٢٠٠١) یەک ژمارە دەرچووە. ساڵی (٢٠٠٦)یش هیچ ژمارەیەکی لێ دەرنەچووە. دەتوانین کاتی دەرچوونی (هاڤیبوون) بە شێوەیەکی ناڕێک وەسف بکەین.
بە کارئاسانی و بەرچاوڕوونی ئەو کەسانەی دەیانەوێت لێکۆڵینەوە لەسەر ئەم گۆڤارە بکەن. وامان بەباش زانی زانیارییەکان و ژمارەکان بەم شێوەیەی خوارەوە پۆلین بکەین:
– ژمارە (١)، ١٣٢ لاپەڕە، قەبارە (١٤ جاران ٢٠)سم، هاوینی ١٩٩٧.
– ژمارە (٢و٣)، جمکانە ژمارە، ٢٨٠لاپەڕە، هەمان قەبارەی ژمارەی پێشوو، ساڵی ١٩٩٨.
– ژمارە (٤)، ٢٠٨لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ١٩٩٨.
– ژمارە (٥)، ٢٢٤لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو. ساڵی ١٩٩٩.
– ژمارە (٦)، ٢٤٠لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ١٩٩٩.
– ژمارە (٧و٨)، جمکانە ژمارە، ٢٨٨لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ٢٠٠٠.
– ژمارە (٩)، ٢٤٠لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ٢٠٠١.
– ژمارە (١٠)، ٢٤٠لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ٢٠٠٢.
– ژمارە (١١)، ٢٧٢لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی٢٠٠٢.
– ژمارە (١٢و١٣)، جمکانە ژمارە، ٣٣٦لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، کۆتایی ساڵی٢٠٠٢و سەرەتای ساڵی ٢٠٠٣.
– ژمارە (١٤)، ٢٤٨لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ٢٠٠٣.

– ژمارە (١٥)، ٢٤٠لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی٢٠٠٤.
– ژمارە (١٦و١٧)، جمکانە ژمارە، ٣٦٠لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ٢٠٠٥.
– ژمارە (١٨)، ١٨٦لاپەڕە، قەبارە (١٦ جاران ٢٤)سم، ساڵی ٢٠٠٧.
– ژمارە (١٩و٢٠)، جمکانە ژمارە، ٣٢٠لاپەڕە، هەمان قەبارەی پێشوو، ساڵی ٢٠٠٨.
– ژمارە (٢١)، ٢٢٤لاپەڕە، قەبارە (١٧ جاران٢٤)سم، ساڵی ٢٠٠٨.

دەستەی بەڕێوەبەر

لەڕوی کار دابەشکردن و سەرپەرشتکارانی (هاڤیبوون)ەوە، لە هەموو ژمارەیەکدا، یەک کلیشە نابینرێت. لەژمارە یەکدا (سالمە جاسم) سەرنووسەرو (کەریمە بیانی و موحسین ئەسمان و نەجیب باڵایی) دەستەی نووسەرانن و، (گوهدار سەلاحەدین)، دەرهێنەری هونەری بووینە. لەژمارە (٢و٣)دا، سەرنووسەر وەک خۆی ماوەتەوەو بەڕێوەبەری نووسینی بە زیاد کراوەو (کەریمە بیانی) بۆتە بەڕێوەبەری نووسین. (عەبدولڕەحمان مزوری و سیامەند حاجۆ)ش بە دەستەی نووسەران زیاد کراون. لەژمارە (٤)دا، سەرنووسەرو بەڕێوەبەری نووسین، وەک خۆیان ماونەتەوە.
دەستەی نووسەران نەماوە. بەڕێوەبەر زیادکراوەو بە (موحسین ئەسمان)، سپێردراوە. لە ژمارەکانی (٥)و (٦)و (٧و٨)دا، هەمان کاردابەشکردنەکەی ژمارە (٤)، دووبارە بۆتەوە. لەژمارە (٩)دا، پرۆژەی گۆڤارەکە بۆتە پڕۆژەی هاوبەش (پڕۆژەی کوردۆلۆژی زانکۆی بەرلین و ماڵی شەرەفخانی بەتلیسی لە هەولێر). دەربارەی ئامانجی ئەم پڕۆژە هاوبەشە لە سەروتاری ژمارە (٩)دا، هاتووە: (کۆڤارا مە ژی هاڤیبوون، کو هەتا نها ل بەرلینێ چاپ دبوو ژ دەرڤەی وەلاتی بەلاڤ دبو، دخوازیت ژ ڤێ ژمارە -٩- پێڤە ل کوردستانێ ژی چاپ ببیت و ب بەرفرەهی ل هەمی جها بێتە بەلاڤکرن، چونکی بەری نهو یەک ژ ئارێشێن مە گەهاندنا کۆڤارێ بوو بۆ کوردستانێ و ڕەنگێ دابڕینێک د ناڤبەرا مەو خواندەڤانێن د ناڤ وەلاتدا هەبوو، لێ ب چاپبونا -هاڤیبوون-ێ ل کوردستانێ دێ ئەڤ ئارێشە چارەسەر بیت و دێ گەهیتە بەردەستێ هەمی خواندەڤانان. هاڤیبوون دێ بزاڤێ کەت پرەکێ د ناڤبەرا نڤیسەرو خواندەڤانانێدا چێکەت، ل کوردستانێ ب هەردو پارچێن خۆڤە دگەل دەرڤەی وەلاتی ژی پەیدا بکەن. ژمارە ٩، لاپەڕە ٤-٥).

ئەم پڕۆژەیە تا ژمارە (١٢و١٣)، بە هاوبەشی ماوەتەوە. لە ژمارە هاوبەشەکاندا؛ (د.فەرهاد پیربال) بۆتە خاوەن ئیمتیازو، (سالمە

جاسم) بێتە سەرنووسەرو، (موحسین ئەسمان)یش بێتە بەڕێوەبەری گۆڤارەکە. لە ژمارە (١٤)دا، پڕۆژە هاوبەشەکە نەماوەو (سالم جاسم) بە سەرنووسەری و (موحسین ئەسمان)یش بە (بەڕێوەبەری نووسین)، ماونەتەوە. (عەدنان شینە)ش بەڕێوەبەری هونەری بووە. لە ژمارەکانی (١٥)و (١٦و١٧)دا، هەمان دەستەی ژمارە (١٤)، دووبارە بوونەتەوە. لە ژمارە (١٨)دا، قەبارەی گۆڤارەکە گۆڕاوەو خاوەنی ئیمتیاز بێتە (عەبدولڕەحمان نەقشبەندی). لە ژمارە (١٩و٢٠)دا، سەرنووسەرو خاوەن ئیمتیازو بەڕێوەبەری نووسین وەک خۆیان ماونەتەوەو بەشی (سەرپەرشتی گشتی) بە زیاد کراوەو بە (عەبدولڕەحمان مزوری) سپێردراوە. هەروەها (د.فەرهاد ئیبراهیم و د.سەلاح هەرەری و د. فەرسەت مەرعی)، وەک بەشی سەرپەرشتکاری ئەکادیمی، بە زیاد کراوە. هەمان کار دابەشکردن، لەژمارە (٢١)یشدا، دووبارە بوونەتەوە.

بابەتە بڵاوکراوەکان بە زمانی ژمارە

لەگەڵ ئەوەی گۆڤاری هاڤیبوون کە بە گۆڤارێکی ئەکادیمیش ناسراوە، لە ژمارە سەرەتاییەکانیدا، دەقی چەند شیعرو چیرۆکێکیشی بڵاوکردۆتەوە. ئەم حاڵەتە تا ژمارە شەش دەبینرێت. لەمە بەدواوە، هیچ دەقێکی شیعرو چیرۆکی بڵاونەکردۆتەوەو، قورسایی خۆی خستۆتەسەر بڵاوکردنەوەی لێکۆڵینەوەی زانستی، کە هەندێک لەم لێکۆڵینەوانە بابەتی کتێب بووینەو بە دوو سێ بەش بڵاوکراونەتەوە. بە زانیاری زێتر، تەواوی بابەتە بڵاوکراوەکان پۆلین دەکەین:

- (١٦٧) لێکۆڵینەوەی زانستی (بە نووسین و وەرگێڕانەوە).
- (٧٣) وتار.
- (١٧) بابەتی تایبەت بە خستنەڕوو و کتێب خوێندنەوە.
- (١٥) دیدارو دیمانە لەگەڵ کەسایەتییە کۆمەڵایەتی و ئەکادیمی و ئەدەبییەکان.
- (١٠) هەواڵی جۆر بەجۆر.
- (٨) شیعر.
- (٨) چیرۆک.
- (٧) ریکلام و ئاگادارینامە.
- (٦) وتاری بیرەوەری ئامێز.
- (٤) ڕێپۆرتاژ.
- (٣) ڕەخنەی ئەدەبی.
- (١) نامە (نامەی د. ئەمیری حەسەن پوور بە گۆڤاری هاڤیبوون).

هەمووی بەسەریەکەوە، (٣١٩) بابەت و ناوونیشانی بڵاوکردۆتەوە، کە

لێکۆڵینەوە بەشی شێری بەرکەوتووەو ڕێژەی لەسەدا پەنجاو دوو و نیوی ناوونیشانە بڵاوکراوەکانی داگیر کردووە. جگە لەم بابەت و چمکانە، لە ژمارە (١٠) بە دواوە وەک پاشکۆیەک، (٦١) بەڵگەنامەی بڵاوکردۆتەوە، کە (د. نەجاتی عەبدوڵلا)، لە پاریسەوە ئامادەی کردون.

نووسەرەکانی هاڤیبوون

لە (٢١) ژمارەی هاڤیبووندا، بەدەیان نووسەرو پسپۆڕی شارەزای کوردو بێگانە لە زۆربەی وڵاتانی جیهانەوە، بابەت و لێکۆڵینەوەیان لەم گۆڤارەدا بڵاوکردۆتەوە. ڕێژەیەکی کەم بەناوی خوازراوەیە، هۆکاری سەرەکیش ئەوە بووە، کە وا ڕێککەوتووە نووسەرێک دوو بابەتی لە یەک ژمارەدا هەبێت. بۆیە ناچار بووینە پەنا بۆ ناوی خوازراو ببەن. زۆرترین بابەت بە ناوو ئیمزای (هاڤیبوون)ەوەیە، کە (٢٢) بابەتە. دیارە زۆربەی ئەم بابەتانەش لە (سەروتار) خۆیان بینیوەتەوە، ئەو کەسانە نووسیویانە کە لە گۆڤارەکەدا کاریان کردووە.

نووسەرانی بابەتەکانی (هاڤیبوون) و ژمارەی نووسینەکانیان، لەچەند گروپێکدا پۆلین دەکەین:

* گروپی یەک بابەتی: ئەم نووسەرانەن کە تەنها یەک بابەتیان لەم (٢١) ژمارەیەدا بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن: (سیامەند حاجۆ، ش. لیبیرسینێڤێسکی، موحسین قۆچان، شکری شەهباز، نزار محەمەد سەعید، نەجیب باڵایی، مەجیدێ حەسۆ، جوتیار بامەڕنی، د. سیابەگ میران، د. نەلیدا فوگارۆ، د. گونتەر بێرند، موحسین ئەحمەد عومەر، شێرکۆ بێکەس، هزرڤان، جانکورد، د. عەباس وەلی، نەوشێروان مستەفا، د.مارف خەزنەدار، سەرفراز نەقشبەندی، م. مەلا ئەحمەد، د. محەمەد موکری، محەمەد فەریق حەسەن، عەبدوڵلا جوندی، ڕ.ها، ئەحمەد بەربەر، د. برهان یاسین، میرهەم یگت، عومەر شێخ مووس، د. یوسف زەنگەنە، سەبیحا، د. فەرهاد پیرباڵ، سەیوان، سەلاح قادر، ڕۆژان حازم، د. ئیسماعیل شوکر، زانا خەلیل، فەتحوڵلا حوسێن، گوشاد حەمە سەعید، قادر ڕەشید ” ئەبو شوان “، د. ئەفراسیاو هەورامی، عەبدولموئمین دەشتی، بەدرخان عەلی، پێشڕەوی سەید برایم، عەمەر□ ت□قی، خەلیل دهۆکی، د. جەبار قادر، ئومێد تەها، فوئاد سەدیق، د. هەژار مەعروف، کەرەڤان ئامێدی، عەبدال نوری، جەلال مستەفا، موحسین عەبدولڕەحمان، بورهان هەژار، د. فازیل عومەر، غەیاسەدین نەقشبەندی، د.کریستۆفەر ئونگەر، ڕەزۆ، غەفوری میرزا کەریم،

عەبدولغەنی کاکە، محەمەد عەلی یونس، د. ئەحمەدی مەلا، شیرالی ئەحمەد، ئەدیب چەلکی، سەلاح سەلیم سەیدەک، عەبدوڵلا سەڕاج، نەوزاد هرەری، محەمەد ژەری، سەدیق سالەح، د. ئازاد شەخانی، سالەح محەمەد ئەمین، عەلی مەحمود محەمەد، عەبدوڵلا دارتاش، حەمە جەزا سالەح، جوتیار تەفیق هەورامی، سدقی هروری، فەیسەڵ داغلی، د. ئازاد ئەمین باخەوان، د. لەیلا جەلیل عەباس، فەیسەڵ مستەفا، سەلیم بچووک، مستەفا ڕەشید، سەدیق سنداقی، سەعید ئەسمان، مەسعود خالید گولی).

* گروپی دوو بابەتی: بریتین لە : (حوسەن کارتاڵ، سیروان حەجی بەرکە، یاسین بانیخێڵانی، هەژار عەزیز سورمە، حەمە سەعید حەسەن، کەچا کورد، تەمورە خەلیل، حەمە نوری عومەر کاکی، حەجی جەعفەر، نەوزاد جەمال، غازی حەسەن، جەزا چنگیانی، ئامەد تگریس، ڕوهات ئالاکوم، د. عزەدین مستەفا ڕەسوڵ، زاگرۆس ئاگرخوین، عەبدوڵلا ئوزون، د. کەمال فوئاد، محەمەد سالەح ئامەدی، زەین عابدین خان، هۆشەنگ بروکا).
* گروپی سێ بابەتی: بریتین لە : (عەلی جەعفەر، حەیدەرە ئومەر، خەسرەو پیرباڵ، پەروەز جیهانی، شاخەوان شۆڕش، عەبدولڕەحمان نەقشبەندی، د. زەردەشت حاجۆ، فەرسەت ڕەژبەیانی، کەریمە بیانی، محەمەد ئەمین پەنجوینی، فەهمی باڵایی، شەرزاد هەینی، تەلعەت تاهیر).
* گروپی چوار بابەتی : بریتین لە: (کونە ڕەش، فاتیح ڕەسوڵ، د. نوری تاڵەبانی، د. فەرهاد ئیبراهیم).
* گروپی پێنج بابەتی : بریتین لە : (کاکشار ئورەمار، د. ئەمیری حەسەن پوور، حازمە جاسم).
* گروپی شەش بابەتی: بریتین لە ؛ (د. سەروەر عەبدوڵلا، جەمال خەزنەدار).
* گروپی حەوت بابەتی: بریتین لە ؛ (د. جەلیلە جەلیل، سەعید دەرەشی).
* گروپی هەشت بابەتی: تەنها (سالمە جاسم)ە.
* گروپی یازدە بابەتی: بریتین لە : (عەبدولڕەحمان مزوری، د. زەرابە بودی).
* گروپی دوازدە بابەتی: تەنها (موحسین ئەسمان)ە.
* گروپی شازدە بابەتی: تەنها (د. نەجاتی عەبدوڵلا)یە.

ڕاوێژکارەکان

بابەت و لێکۆڵینەوەی زانستی کە لە (هاقیبوون)دا بڵاوکراونەتەوە، پەیوەستیان بە سەرنج و بۆچوونی خەڵکی پسپۆڕ هەبووە، هەر بۆیەش

گۆڤارەکە لە دەرەوەی ستاقی کارەوە چەند ڕاوێژکارێکی بە خۆی دەستنیشان کردووە. ئەم ڕاوێژکارانە پشتگیرییان لێکردووە و بە سەرنجەکانیان گۆڤارەکەیان دەوڵەمەندتر کردووە. لە ژمارە چوارەوە کۆمەڵێک ناو وەک گروپی پشتگیری کردنی گۆڤارەکە دەبینرێن. لە ژمارە چواردە بەدواوە، ئەم دەستە ڕاوێژکارییە نەماوە. ئەو کەسانەی کە لە ژمارەکانی (٤) تاوەکو (١٣)، ناویان هاتووە و لەسەر گۆڤارەکەدا نووسراون بریتین لە؛ (د. ئەمیری حەسەن پوور، د. ئەردیخانی جەلیل، د. برهان یاسین، د. جەلیلی جەلیل، د. سیابەگ مگارەیان، م. عەبدولڕەحمان مزوری، عومەر شێخ مووس، د. فەرهاد ئیبراهیم، د. مەمە عوسمان، د. نەزەند بەگی خانی، د. نوری تاڵەبانی، د. یوسف زەنگەنە، دلشاد سەعید، د. محەمەد موکری، د. زەرابە بودی، شارەزاد موجاب، د. سەروەر عەبدوڵلا، د. ئەحمەدی مەلا، جەمال خەزەنەدار، د. دلێر شاوەیس، نەجدەت ئاکرەیی، د. عارف حیتۆ، د. عەبدوڵلا ئاگرین، د. مارف عومەر گوڵ، د. موەفەق دەرگەڵەیی).
ئەم ناوانەی سەرەوە لە هەموو ژمارەکاندا دووبارە نابنەوەو جاروبار ناوێک نەماوەو ناوێکی تر هاتۆتە جێگای، بەڵام بە شێوەیەکی گشتی ئەم کەسە ناو هاتووانە، ناویان وەک پشتگیری و ڕاوێژکار، لە چەند ژمارەیەکدا هاتووە.

هەندێک وردە زانیاری تر

(١)- ژمارەکانی (٩، ١٠، ١١، ١٢و١٣)، بە هاوبەشی لەگەڵ ماڵی شەرەفخانی بەتلیسی لە هەولێر دەرچووە.
(٢)- لە ژمارە (١-١٧) بە قەبارەی (١٤ جاران ٢٠)سم دەرچووە. ژمارەکانی (١٨، ١٩و٢٠) بە قەبارەی (١٦ جاران ٢٤)سم و ژمارە (٢١)یش بە قەبارەی (١٧ جاران ٢٤)سم دەرچووە.
(٣)- ژمارە یەک بە کەمترین لاپەڕە دەرچووە کە (١٣٢) لاپەڕەیەو، ژمارە (١٦و١٧)ش بە زۆرترین لاپەڕە کە (٣٦٠) لاپەڕەیە.
(٤)- بەرگی هەموو ژمارەکان بە تابلۆیەکی جوانی ڕەنگاوڕەنگ، ڕازاندرایتەوە.
(٥)- هەڵەی چاپی کەمە.
(٦)- کۆی لاپەڕەکانی سەرجەم ژمارەکانی بە هەردوو قەبارەیەوە، (٤٠٣٨) لاپەڕەیە.
(٧)- (١٣٦) نووسەر بابەتیان تێدا بڵاوکردۆتەوە.
(٨)- زیاتر بە دیالێکتی کرمانجی ژووروو بابەتی بڵاوکردۆتەوە.
(٩)- سالەح جاسم و موحسین ئەسمان، بە داینەمەی سەرەکی گۆڤارەکە

دەژمێردرێن.
(١٠)- لە ژمارە (٤)دا، نرخی گۆڤارەکە دیاری کراوە کە (١٠) مارکی ئەلمانی بووە. هەروەها ئابۆنەی ساڵانەش (بۆ کەسەکان پەنجا مارک و دەزگاکان حەفتاو پێنج مارک) بووە. لە ژمارە (١٠)شدا، ئابۆنەکە بۆ کەسەکان بۆتە (٢٥) ئۆیرۆ و، بۆ دەزگاکانیش (٣٥) ئۆیرۆ.
(١١)- زۆرترین بابەت لە دوای ئیمزای (هاڤیبوون)ەوە، (د. نەجاتی عەبدوڵلا)، بڵاویکردۆتەوە.

بۆ هاڤیبوون ؟!

لە بەر ئەوەی گۆڤارێکی ئەکادیمییەو لەلایەن دەزگایەکی کوردۆلۆژی لە دەرەوەی وڵات دەرچووەو کۆمەڵێک بابەتی گرنگی بە قەڵەمی ڕۆژهەڵاتناسان و شارەزایانی کوردۆلۆژی، بڵاوکردۆتەوە، لە دواڕۆژیشدا دەبێتە ژێدەرێکی باش بۆ نەوەی داهاتوو، لەوانەیە هەموو کەسێکیش بەم گۆڤارە نەزانن… بۆیە بە پێویستمان زانی کۆمەڵێک زانیاری چڕ دەربارەی (نووسەرەکان، کاتی دەرچوون، ژمارەکان، قەبارە، لاپەڕەکان، جۆری بابەتەکان، ….) بلاو بکەینەوە. ئامانج لە نووسینی ئەم بابەتە؛ دەست نیشانکردنی پێگەی (هاڤیبوون)ە لە کاروانی ڕۆژنامەگەریی کوردی و ئاسانکردن و بەرچاو ڕوونییەکیش بۆ ئەو کەسانەی کە لە بارەی ڕۆژنامەگەریی و کاری بیبلۆگرافیاوە، هەوڵەکانیان، چڕ کردۆتەوە.

سەرچاوەکان

جگە لە ژمارەکانی (هاڤیبوون)، بە تایبەتیش هەرسێ ژمارەی (٧و٨)ی جمکانەو ژمارە (٩)، سوودیش لەو دیمانەی (سالە جاسم)ی سەرنووسەر وەرگیراوە کە ڕۆژنامەنووس (نازم دەبەند) لەگەڵیدا سازیکردووەو، لە لاپەڕە (١١)ی ژمارە (٤٥٠٠)، ڕۆژی ١٩-٢-٢٠٠٨ی (کوردستانی نوێ)دا، بڵاوکراوەتەوە.

ئیسماعیل تەنیا- هانۆڤەر

گوێچکەکانم قسە دەکەن ..منیش دەیانخوێنمەوە ... حەیدەرعەبدولڕەحمان

ئەگەر بتەوێ بخزێیتە ناو نمایشەکەی (کارۆخ ئیبراهیم ـــ گوێچکەکانم قسە دەکەن) کە دوێنێ ئێوارە لەچوارچیوەی فیستیڤاڵی نێو دەوڵەتی شانۆ لە هەولێر ـ لە دەرەوەی پێشبڕکێ ی فیستیڤاڵەکە نمایش کرا، ئەوە دەبێت لە دوو جەمسەرەوە بیخوێنیتەوە، یەکێکییان روونکردنەوەو شیتەڵ کردنی فەلسەفەی نمایشەکە و کاراکتەرو باگ راوندەکانی، کە نیوەی پانتایی نمایشەکەیان گرتۆتەوە ، نیوەکەی تریشیان ئامرازە هونەرییەکانی دەرهێنەر، لە رووی ستایلی دەرهێنان و ئەکتەرو سینۆگرافیا بە موزیك و دیکۆرو دەنگ و ئامرازەکانی دیکەیەوە ، پرسیاری ئەوەش بکەین ئاخۆ دەرهێنەر چەند سەرکەوتوو بووە لە هاوسەنگ راگرتنی هەر دوو تەوەرو ئاوێتە بوونیان وەك دوو جەمسەری هارمۆنی بۆ راگرتنی بالانسی تمایشەکە،.

کارۆخ ئیبراهیم یەکێکە لەو دەرهێنەرانەی هەمیشە پشت بە خۆی دەبەستێت بۆ نووسینی تێکستەکانی ، بۆ ئەوەی ئەوەی ئامانجیەتی لە بەرجەستە کردنی ئەو وێنانەی لە خەیاڵی دایە، تێکست نەبێتە بەربەست لە دروست کردن و گەیاندنی ئەو وێنانە، بەڵام ئاخۆ کارۆخ ئەوەندەی لە رووی هونەری دەرهێنانەوە دەست رۆیشتووە، ئەوەندەش لە بواری نووسینی دەق دا سەرکەوتوو دەبێت ؟ ئەمە هەرگیز مەرج نیە، چونکە زۆرینەی شانۆکارانی دنیا لە بواری نووسین دا پشت بە دەقی نووسەرە شانۆکارەکان دەنووسن، تێڕوانینی خۆیان وەك نووسەری دووەم، لە سەر ئەو دەقانە بونیات دەنێن هەر یەکەو بە قەد پسپۆری خۆی لە بوارەکەدا
ئەوەتا زۆر جاران نمایشی جوان هەبووە لە رووی دەرهێنانەوە، بەڵام لە بەر دەست کورتی دەرهێنەر لە نووسینی تێکست دا، بوونەتە هۆکار بۆ روخاندنی نمایش بە تێکڕایی ، من بە قەد ئەو بەدواداچوونەی لە گەڵ کارۆخ و شانۆگەریەکانی هەم بووە، هەستم بە بۆشاییەك کردووە لەو بوارەداو هەمیشە گەیشتوومەتە ئەو بڕوایە کە کارۆخ خۆی تێکستەکانی خۆی نەنووسێ و بە دوای ئەو تێکستانەدا بگەڕێت، کە بۆی هەیە نمایش تۆر بکەن لە پێکهاتەکانی خۆیاندا.

ئەو لەو بەرهەمەشدا، کێشەی تێکستی هەیە و لە دەوری ئامانج و

فەلسەفەیەکدا خول دەخواتەوە ،تێیدا روو بە رووی حاڵەتێکی ئاڵۆزی ئەوتۆ دەبێتەوە ، کە نەتوانێ ئامانجەکانی خۆی وەك پێویست بپێکێنێ ، کۆمەڵێ بابەتی گەورەی تێکەڵ یەکتر کردووە ، بۆ ئەوەی دەقەکەی پڕ پڕ کات ، کەچی چەند ئەوەندەی هەوڵی پڕ کردنی دەقەکەی داوە، ئەوەندە لە بەهای سەرەکی ئامانج و فەلسەفەی دەقەکەی کەمتر کردۆتەوە .

ئەو هەوڵەی ئەوە دەدات لە(گوێچکەکانم قسە دەکەن) فەلسەفەی نمایشەکەی پەیوەست کات بە رابووردووە تاڵەکانی نەتەوەکەی، بە هەموو ئەو روداوو کارەساتانەی بە سەریدا تێپەڕیون، تا دەگاتە روداوە نوێ کانی سەردەم، لە تراژیدیا پڕ لە مەرگەساتەکانی داعشەوە ، تا دەگاتە رۆژە رەشەکانی 16ی ئۆکتۆبەر، بەڵام هەموو ئەو پەرتەوازەییە لە بابەتدا لە سەر حیسابی سەرلێ شێوانی بینەر و ماندوو کردنی بووە لە تێگەیشتنی فەلسەفەی نمایشەکەی .

دەرهێنەر سەرچاوەی هەموو ئەو رووداوانە دەگەڕێنێتەوە بۆ دێر زەمانێکی دووری باوکو باپیرانی و نەفرەت لەو کولتوورە دەکات ، کە ئەوان و نەوەکانی دوای ئەوانیش فرچکیان پێوە گرتووەو پشتاو پشت وەك کولتوورێك بۆ نەوەکانی دوای خۆیانیان بە جێ هێشتووە، بۆیە هەر سەندوقێك لەو مێژووە بەجێ ماوە دەکەیتەوە، کتێبێك ، بەردێك ، ژەهرێکی تێدایە ، پێیەتی لە نهێنی و هەر یەك لەوان دەلالەتی تایبەتی خۆیان بە خۆیانەوە هەڵدەگرن، لەوانەش ئەو دوانزە کتێبەی ی باوکی کە هەر یەك لەو کتێبانە دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمێك و باس لە مەرگە ساتێك لە مەرگە ساتەکانی مێژووی ئەو نەتەوەیە دەکەن.

تەماشای دیکۆرو تەختە رەشەکەی شانۆ بکە، کەسەراپای رەنگێکی رەش قەترانیەو گوزارشت لە زەمەنێکی پڕ لە رەشبینی و نیگەرانی و ماتەمینی دەکەن ، کە سەراپای شانۆی تەنیووە، ئەوە ئەو زەمەنە رەشەیە کە کاراکتەرەکانی تێیدا دەژین، ئەو تابلۆ گەورە پڕ لە سەندوقانە ببینە، کە هەر سەندوقەو ببینە، کە بە دەیان لەمبەرو ئەو بەر بە دوو گوێ ی لای راست و لای چەپی شانۆدا نەخشێندراوە، ئەوانی تر سکێچی سەرچاوەکانی دەنگن کە سەرچاوەی ژاوە ژاوو هاوارو دەنگە خنکێندراوەکانن.
کە شانۆ دەکرێتەوە راستەوخۆ دوو کاراکتەری سەرەکی لە سەر شانۆدا دەبیندرێن ، ژنێك و مێردێك (سێبەر ئیبراهیم ــ گۆران ساڵح) پیاوەکە کەسێکی گەنج لە رواڵەتدا، بەڵام ئایین پەروەرو، خوێندەوار لە ناوەرۆکدا، پابەند بە عەقلیەت و بیرو باوەڕی کۆنی باوکو باپیرانی، هەمیشە بۆ گەڕانەوە بۆ کێشەکانی پشت بەو کتێب و

سەرچاوەو کەرەستانە دەبەستێت کە بە نهێنی لای پارێزراوە و بە بەردەوامی لە گەڵیاندا دەژیت ..
هەر یەك لەو دوو کاراکتەرە چەندین کاراکتەریان لە ناو دایە، ژنەکە: لە یەکەمیاندا کەنیزایەکی داعشەکانە و وەك هەر کەرەستەیەکی بازاڕی سەودای پێکراوە، لەو پیاو بۆ ئەو پیاو، لە هەر یەکێکییان چەندین لەو منداڵانەی ناوەتەوە، کە لە سەندوقەکەدا گەڵاڵە کراون و ناوە ناوە بە پانتایی شانۆکە هەڵیان دەڕێژێ .

کاراکتەری دووهەمییان گولیشانە کە ژنی (سعودە) ئەو هێما نەتەوەییەیە کە لە گۆڕەپانی شەڕدا بە تەنیا دەکوژرێ ،هێمایەکە بۆ قوربانی دان لە پێناو بیرو باوەڕ.
سێهەمییان (کەڤۆ) ئەو ژنەی ئێستایە لە گەڵ سەیواندا کە هەمیشە دەستییان لە هەوکی یەکتر ناوەو لە ململانێیەکی بەردەوامدا دەژین، ئەو لە ئەنجامی ئەو کارەساتانەی لە نێو داعشدا بە سەری هاتوون ، دووچاری نەخۆشییەکی دەروونی (شیزۆفرینیا) بووەو دووچاری لە بیرچوونەوە بووە ، بە هۆی حەبێکەوە خۆی لەو کێشەی لە بیر چوونەوە دەپارێزێ وەك دەرمانێکی هێور کەرەوەی کاتی ، هەر کاتێ ئەو حەبە نەخوات تووشی هەمان کێشەی لە بیرچوونەوە دەبیت، بۆیە هەمیشە مێردەکەی ئاگاداری دەکاتەوە حەبەکە بخوات و بە ئاگا بێت لەوەی روودەدات .

لە ناو گێژاوی ئەو وەهمەدا، کاتێ دەست بە سەر منداڵە بۆ باوکە نادیارەکاندا دێنی، گلەیی ئەوە لە مێردەکەی دەکات بۆچی نازی ئەو منداڵانە ناکێشێ و بایەخییان پێ نادا، لای مناڵەکانیش گلەیی لە بێ بەزەیی باوکییان دەکات .
ئەو هەمیشە لە گومانی نهێنیە شاراوەکانی مێردەکە دا دەژیت ، بۆیە گلەیی ئەوە لە مێردەکەی دەکا بۆچی نهێنییەکانی لێ شاردۆتەوە، لەو دەلاقانەدا چی حەشار داوە؟ تا رۆژێکییان خۆی بۆ خۆ رزگار کردن لە تەلیسمی ئەو سەندوقانە، هەموو سەندو قەکان هەڵدەڕێژێ، تەنانەت ئەو ژەهرەش کە هێمای دەیان دەردی کۆمەڵایەتیە لە ناو ئەو سەندوقانەی باوکو باپیری مێردەکەی دەردێنێ و لە شێوەی هەڵمێکی چڕ پەخشی سەر شانۆوە سەر بینەرانی دەکاو تەنانەت سەر روخساری مێردەکەشی ، تا بەو ژەهرە دەیکوژێ و تۆڵە لە هەموو پیاوە داعش ئاساکان دەکاتەوە، کە دەیانەوێ ئافرەت بکەن بە کۆیلەو هەتکی بکەن، بەشێکیش پەخشی سەر ئەو بینەرانە دەکا کەنموونەی کۆمەڵگایەکن بەشێك لە گوناهەکانیان بەردەکەوێت .

پیاوەکەش(سەیوان) بە هەمان شێوە دابەش کراوە بۆ چەند

کاراکتەرێك،هەر کاراکتەرێك روویەکی جیاواز لە یەکتری پیاوە، هەر کاراکتەرێك لەو پیاوانە چیرۆکێکی هەیە، لەوانە: ئەوەتا کاتێ یەکێ لە چەفیە رەشەکانی ژنەکەی لە سەر دەنێ ، دەبێتە پیاوێکی داعش و باوکی کۆمەڵێ لەو منداڵانەی باوکییان ناناسرێتەوە بە هۆی زۆری ژمارەی ئەو پیاوانەی سەودایان بە ژنەکان کردووە.
کاراکتەری دووەم : سەیوانی مێردی کەڤێ یە، ئەو پیاوەی کە هەمیشە داوا لە ژنەکەی دە کات ، خۆی بناسێتەوە ، ئەو هەمیشە بە ئاگای دێنتەوە کە دەبیچت خۆی بناسێتەوە ئاگای لەوە بێت کە ئەو کەڤێ نیە، بەڵکو کەسێکی ترە، بۆیە دەڵێت : دەبێت تۆ من هەمووومان خۆمان بناسینەوە، چونکە هەموومان ون بووین ، کەسمان ئەوی تر وەك خۆی ناناسێتەوە.

لە ناو تێکەڵ کردنی هەموو ئەو رووداوانە، فەلسەفەی نمایشەکە کەوتۆتە ئەتمۆسفیرێکی پڕ لە تەم و مژ، بە شێوەیەك بینەر نەتوانێت خوێندنەوەیەکی روون بۆ فەلسەفەی نمایشەکە بکات، دەرهێنەریش هەموو شتێکی بۆ بینەر بە جێ هێشتووە، کە ئازاد بێت لە هەرخوێندنەوەیەك هەستی پێ دەکات، پێی وایە ئەو فەلسەفەیە راستە کە بینەر هەستی پێ دەکات، بۆ ئەوەی دەرهێنەر سوور بێت لە سەر هەلبژاردنی ئەوەی خۆی دەیەوێت .

دەرهێنان : ستایلی کارۆخ ئیبراهیم تا رادەیەك لای بینەر ئاشکرایە، چەند ئەوەندەی کاری دەرهێنانی لە شانۆگەریەك بۆ ئەوی تریان بگۆڕێت ، هەمیشەو لە زۆربەی بەرهەمەکانیدا پشت بە سینۆگرافیا دەبەستێت ، سینۆگرافیا لە رووی ئەکتەرو تەکنیك و دیکۆرو موزیك و جوانکارییەکانی دیکەی شانۆ..
یان هەموو ئامرازە تەکنیکیەکان بەکار دێنێ بۆ گەشکردنەوەی چاو بۆ ئەوەی بینەر بکەوێتە ژێر کاریگەری بینینی ستاتیکای شانۆ ، بە تایبەت بە جەستەی ئەکتەرو رەنگ و دیکۆرو تەکنیك و جلو بەرگ و هەموو ئامرازەکانی دیکەی پەیوەست بە بینین ، بۆ ئەوەی چاو تێرکات لە جوانی، چاوێك کە یەکێکە لە سەرچاوە سەرەکییەکانی ئیحساس و چێژ وەرگرتن .

دووهەمیان موزیك : دەرهێنەر پشت بەستنێکی سەرەکی بە موزیکەو هەمیشە لە هەوڵی ئەوە داوە پشت بە کەسانی پرۆفیشنال لە بارەی موزیکی شانۆیی ببەستێت ، وەك لەو نمایشەی دوایی دا هەستی پێ دەکرێت ، نزیکترین سەرچاوەی دەروونی بۆ کارتێکردنی راستەوخۆ بۆ سەر هەستی بینەرو زاخاو دانەوەو راچڵەکینی موزیکە کە بە شێوەیەکی ئەندازەیی لە سەر هەمان ریتمی بزووتنەوەی ئەکتەر لە سەر شانۆدا

دەڵوات و دەتوانێت ئەو بزووتنەوانە لە چوارچیوەی ریتمێكی بەهێز بەرجەستە بكات و جوانیەك بە نمایش ببەخشێت ، لە هەمان كاتیشدا كارلێكێكی دەروونی بۆ بینەریش دروست دەكات بۆ وەرگرتنی نمایش وەك پێویست ، بۆیە دەكرێت بڵێین كرۆكی سینۆگرافیای ئەمجارەی كارێخ لەو نمایشەدا موزیك بوو.

رووناكی : لە هەموو نمایشەكاندا دەرهێنەر شوێنی تایبەتی بۆ رووناكی تەرخان دەكات لە ستایلی كاركردنیدا، چونكە بەلای ئەوەوە رووناكی فاكتەری هەرە سەرەكی جوانكارییەكانی شانۆو بەرجەستە كردنی حاڵەتە دەروونییەكانی ئەكتەرە لە ناوەوە، بۆیە رووناكی هەرگیز نەبۆتە هونەرێكی تەقلیدی لای كارێخ ئەوەندەی بۆتە سەرچاوە بۆ بە زیندووراگرتنی شانۆو بەرجەستە كردنی ناواخنەكان .
بەڵام لەو نمایشەدا ئەگەرچی توانستێكی زۆری رووناكی بەكار هێندراوە، بەڵام هاوسەنگی رووناكی تێك چووەو زێدە رۆییەكی زۆر لە رووناكیدا كراوە، كە وای كردووە لە نرخ و بەهای رووناكی كەم بێتەوە ، خۆ رووناكیش وەك هەر كەرەستەیەكی شانۆیی وەك پێویست بەرجەستە نەكرا، ئەوە روخساری نمایش دەشێوێنێ و دەبێتە پەڵەیك بە رووی ستاتیكای شانۆییدا.

تەكنیك :

لە بەر ئەوەی فۆرم هەمیشە لە شانۆگەرییەكانی كارێخ جێگەی بایەخ پێدانە، هەمیشە لە هەوڵی ئەوەدایە تەكنیك بكاتە كرۆكی فۆرم، بە تایبەت لە تەكنیكی دیكۆردا، كە پێی وایە دیكۆر نابێت ببێتە پێكهاتەیەكی چەسپاوو مردوو، بەڵكو دەبێت ببێتە پارچەیەكی زیندوو لە جەستەی شانۆدا
دیكۆر لەو بەرهەمەدا پێكهاتەیەكە بە بەردەوامی لە گۆڕان دایەو بۆ هەر دیمەنێك بە شێوەیەكی تۆماتیكی دیكۆر دەگۆڕێت، بەو شێوەیەی وەك باگ راوند ببێتە تەواو كەری وێنە، وەك دیكۆری منارەو مزگەوتەكە لە كاتی نوێژ كردن و دیكۆری سك پڕ بوونی ژنە داعشەكان لە كاتی گۆڕانەوەی بە سەرهاتەكانی ژنەكە لە ژێر دەستی داعشەكاندا، دیكۆری ئاوارەكان و چەند وێنەیەكی تری ئەو دیكۆرانە، كە لەگەڵ روداوەكاندا دروست بێت و ون بێت.

بەڵام كە مادام دەرهێنەر بە تەكنیك دەسەڵاتی تۆماتیكی گۆڕینی دیكۆری هەیە، نەدەبوا قەوارەی سەندوقەكان فۆرمێكی تەقلیدی وەربگرێت و بەو زەخامەتیە دەركەوێت كە سەرتاسەری شانۆكە داگیر بكات، وێڕای ئەوەی مادام سەندوقەكان دەگەڕانەوە بۆ سەردەمی

پێشووی کاراکتەرەکان، ئەگەر سیمایێکی کلاسیکی هەبوایە گونجاو تر دەردەکەوت .
جگە لە دیکۆری بگۆڕ، دەرهێنەر تەکنیکێکی جوانی بۆ دروست کردنی هەڵم دروست کردووە کە لە کۆتایی نمایشەکەدا بە دەستی کاراکتەرە ژنەکە پەخش دەکرێت و تێکەڵ بە موزیك و ریتمێکی تراژیدی دەبێت و لە سەر شانۆو لە ناو هۆڵەکەدا بڵاو دەبێتەوە
سەما : سەما دەکەوێتە چوارچیوەی سینۆگرافیای شانۆیی و ئاوێزانی موزیك و ریتمێکی بڵنتر لە ریتمی گشتی شانۆ دەبێت ، بزووتنەوەی ئەکتەرو رەنگ وروناکی و موزیك هارمۆنیایەك لە ستاتیکای شانۆیی دروست دەکەن کە تێیدا دەرهێنەر کۆمەڵێ ئامانجی گرنگ بە دەست بێنێت لەوانە :

1.دەرهێنەر ئەتمۆسفیرێکی سیحراوی لە سەر شانۆدا دروست دەکات کە هەم جوانییەك بە تەکنیکی نمایش ببەخشێت، هەم پشوویەك بە بینەر بدا، بۆ زاخاو دانەوەی مێشك .
2. ریتمی شانۆ بە شێوەیەك بەرز دەکاتەوە، کە بینەر تێیدا هەست بە زیندوو بوونەوەی بەردەوامی نمایش بکات.

3. سەما ـــ بەهێترین کەرەستەیەکی درامیە بۆ بەرجەستە کردنی رووداوەکان، بۆیە دەبێتە پارچەیەکی هەرە زیندوو لە نواندن بەڵام بەریتمێکی جیاواز.
کارێخ ئیبراهیم ـ لە زۆرینەی ئەو سەمایانەی لەشانۆگەریەکانی خۆیدا بەرجەستەیان دەکات، دەف و رووناکی و ئەدای ئەکتەر تێکەڵ بە یەکتر دەکات، بۆ ئەوەی بەو سێ توخمە بتوانێت وروژاندن لای بینەر دروست بکات، بەڵام ئاستی سەرکەوتن یا سەرنەکەوتنی دەکەوێتە سەر جۆری راهێنانی دەرهێنەرو توانستی ئەکتەر بۆ سەما
لە چوارچیوەی ئەو بایەخ پێدانەی دەرهێنەر بۆ سەما، ئەگەر بتەوێت جیاوازی لە نێوان سەمای شانۆگەری (کچی شەرەفەدین) لەگەڵ سەمای نمایشی (گوێچکەکانم قسە دەکەن) بکەیت، ئەوە هەست دەکەیت، کاریگەرییەکانی سەمای (ئیلاف ئیبراهیم) لە کچی شەرەفەدین تا ئێستاش لە مێشکی بینەردا کاڵ نەبێتەوە، لە گەڵ سەماکەی (سێبەر) بەراوردییان پێ ناکرێت ، بەڵام دیسان هەر لە کۆتاییدا هەمیشە سەما لای کارێخ فاکتەرێکی گرنگی چێژە وەك لە دوا نمایشدا دەرکەوت .

نواندن :

دەرهێنەر بۆ شانۆگەری ئەمجارەی تەنیا دوو ئەکتەری خستۆتە سەر

شانۆ (سێبەر ئیبراهیم و گۆران ساڵح) کە هەروکییان دوو ئەکتەری تازە پێگەیشتوون لە شانۆدا، سێبەر – دەرچووی ئەکا دیمیایێکی شانۆیی نیە و شانۆی نەخوێندووە، بەڵام گۆران – ئەگەرچی لە بواری گۆرانی گوتن دا ناسراوە، بەڵام دەرچووی شانۆیە .
بێگومان دەرهێنەر لەگەڵ دوو ئەکتەری تازە پێگەیشتووی نا ئەکادیمی، ماندوو تر دەبێت لە ئەکتەرێکی خاوەن ئەزموون و ئەکادیمی، بەڵام ئەوەشییان دەمێنێتەوە سەر دەسەڵاتی دەرهێنەر لە دروست کردنی ئەکتەرو راهێنانی، هەروەها بۆی توانستی جەستەیی ئەکتەرەکە لە رووی ئەداو ئیلقاو و دەنگ .
ئەگەر هەموو ئەو باگ راوندانە لە بەرچاو نەگرین و تەنیا قسە لەسەر ئەو نواندنە بکەین کە هەردوو ئەکتەر لە سەر شانۆدا نیشانیان داین ، ئەوە بە روونی ئەو راستیە دەردەکەوێت کە سێبەر – وەك پاڵەوانی یەکەمی شانۆگەریەکە دەردەکەوت ئینجا گۆران، بۆیە زۆر جار بینەر هەستی بەوە دەکرد کە سێبەر بە سەر گۆراندا زاڵە لە نواندندا .

هەمیشە لە کاتی نمایشەکەدا پرسیاری ئەوەم لا دروست دەبوو، کە هۆکار چیە دەرهێنەر لە نێو دەیان ئەکتەری پسپۆرو خاوەن ئەزموون ، پەنا بۆ ئەکتەرێکی بێ ئەزموون ببا، ئایا ئەوە مەترسی نیە بۆ ئەوەی ئەکتەرێکی سەرەکی لە شانۆگەریەکدا ئەگەر لە ئەزموونەکە سەر نەکەوت، ببێتە هۆکار بۆ روخانی شانۆگەریەك و فەشەل پێ هێنانی دەرهێنەرێك لە دوا ئەزموونی دا ؟
من و زۆرێك لە بینەران لە گەڵ خۆیاندا لە نیگەرانی دابووین، لە سەرکەوتن یا روخانی نمایشەکە بە هۆی ئەکتەرەوە.
خۆ ناهەق نین چونکە چەند ئەوەندەی تۆ پشت بە سینۆ گرافیاو کەرەستەکانی دیکەی فۆرم بکەیت بۆ جوانکردنی شانۆ، ئەوە نابێتە ئەلتەرناتیف بۆ ئەکتەر کە رۆحی راستەقینەی نمایشە لەسەر شانۆدا .

بەڵام ئاخۆ دەرهێنەر توانی هاوسەنگی (ئەکتەر) لە گەڵ (سینۆگرافیا) رابگرێت ؟

رەنگە وەڵامی ئەو پرسیارە لە نێوان هەر یەکێك لە ئێمە جیاوازی هەبێت لەگەڵ ئەوی ترماندا، بەڵام من پێم وایە ئەوەندەی کارێخ بە سینۆگرافیاوە سەر قاڵ بووە (ئەگەرچی کۆمەڵێ برادەری دەست رەنگین کاری سینۆگرافیایان هەڵسوڕاندبوو) دەرهێنەر بە قەد سینۆگرافیا ئەو بایەخەی بە ئەکتەر نەداوە، خۆ ئەگەرچی ئامرازەکانی سینۆگرافیا هەمیشە ئامرازی هەڵخەڵەتێنەرن بۆ چاوی بینەر، بەڵام جوانترین سینۆگرافیا لە شانۆدا سینۆگرافیای جەستەی ئەکتەرو ئەدای

ئەکتەرە، کەپەیوەستی راستەقینەی بە رۆحی بینەرەوە هەیە نەك چاوی، ئەکتەر دەتوانێت بۆ سینۆگرافیاش ئەو بۆشاییەت بۆ پڕ کاتەوە و بەرهەمێك پێشکەش بە بینەر بکات بەپەرۆشەوە لە ئامێزی بگرێت، چونکە سینۆگرافیا بە گشتی ئامرازێکە بۆ خزمەتی ئەکتەرو نمایش ، هەرگیز ناکرێت ئەکتەر بکەیتە ئامراز بۆ تێر کردنی سینۆگرافیا .

بەڵام باشترین حاڵەتی بژاردە لەو نێوانەدا ئەوەیە کە دەرهێنەر هاوسەنگییە هونەرییەکان وەك یەك رابگرێت و بایەخی سەرەکی بەتوخمە بنەڕەتییەکانی وەك ئەکتەرو تێکست بێت (وەك پەیکەری بونیاتی شانۆیی) ئینجا توخمە لاوەکییەکانی دیکەی جوان کردن و کارتێکردن و وروژاندن و چێژ وەرگرتن ..
لەو پێو دانگەشەوە ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ دواوە و شانۆگەری (کچی شەرەفەدین) بەبیر خۆمان بێنینەوە، ئەوە هەست بە جیاوازی ئەوە دەکەیت کە ئەکتەر لەوێ داینەمۆی نمایش بوو، ئینجا سینۆگرافیا ، بەڵام لەو نمایشەی (گوێچکەکانم قسە دەکەن) بە پێچەوانەی هاوکێشەکەی ترە، بۆیە بینەر هەست بەوە دەکات کە کارێخ نەیتوانیوە لە کچی شەرەفەدین تێپەڕێنێ، یا شتێ پێشکەش بکات لە ئاستی ئەو دابێت لە هەموو رووەکانەوە، هۆکارەکەشی دەگەڕیتەوە بۆ ئەو خاڵانەی لە بەشی یەکەمدا ئاماژەمان پێدا .

ئەگەر وەك ئەکتەرێکی تازە پێگەیشتووی کەم ئەزموون تەماشای (سۆبەر ئیبراهیم) بکەیت، ئەوە ناتوانین نکۆڵی لەوەدا بکەین کە لە ئاست ئەو تەمەنە کورتەی لە شانۆدا هەیەتی ، توانی بەرگەی ئەو ئەرکە قورسە بگرێت و بە بوێرییەوە رۆڵەکەی خۆی راپەڕێنێ، بەڵام هەست بە جیاوازییەکی ئەوتۆ ناکەین لە رووی بەرجەستە کردنی ئەو چەند کاراکتەرانەی کە ئەو دەبوا بۆ هەر یەك لەوان جیاوازییەك لە فۆرمی نواندن دروست کات لەگەڵ ئەوی تریاندا، بەڵکو هەر سێ کاراکتەر لە یەك دەچوون …
گۆران ساڵح : خۆی لە ئەزموونێکی سەخت داوە، رەنگە ئەو ئەزموونە نە بۆ خۆی نە بۆ بەرهەمەکەی کارێخ ئیبراهیم جێگەی متمانە نەبووەو جۆرێك لە سەرکێشی تێدا بووە، چونکە ئەوە هەقیقەتێکە کە گۆران ناتوانێت ببێت بە ئەکتەر.